Advies van de Staatscommissie voor het internationaal privaatrecht
Geregistreerd partnerschap
Mei 1998

§ 1. Algemeen

Bij schrijven d.d. 16 januari 1997, kenmerk 600988/97/6 verzocht de staatssecretaris van Justitie de Staatscommissie voor het Internationaal Privaatrecht te adviseren over de internationaal privaatrechtelijke aspecten van het wetsvoorstel geregistreerd partnerschap. Intussen is dit wetsvoorstel als wet van 5 juli 1997 in het Staatsblad als nr. 324 opgenomen en is deze wet op 1 januari 1998 in werking getreden.[1] Op dezelfde datum is de Aanpassingwet geregistreerd partnerschap in werking getreden.[2]

Op het tijdstip dat de staatssecretaris de Staatscommissie om advies verzocht werd er reeds van uitgegaan dat wetgeving over het geregistreerd partnerschap op 1 januari 1998 in werking zou treden. Daarom zou het advies van de Staatscommissie tijdig vóór die datum uitgebracht moeten worden. Hierbij werd van de zijde van de staatssecretaris de suggestie gedaan het "advies te gieten in de vorm van beleidsregels" die in de praktijk gehanteerd kunnen worden en waarmee ervaring opgedaan zou kunnen worden. Bij de evaluatie van de wet geregistreerd partnerschap zou dan bezien kunnen worden of deze beleidsregels bijgesteld zouden moeten worden en of regelgeving wenselijk is.

Wat betreft een vreemdelingenrechtelijk aspect met Europees- rechtelijke inslag van het wetsvoorstel nl. het bezit van een geldige verblijfstitel als voorwaarde voor de toegang tot het aangaan van het geregistreerd partnerschap in Nederland is advies gevraagd aan de Commissie openstelling burgerlijk huwelijk voor twee personen van hetzelfde geslacht (de Commissie-Kortmann).[3] Het advies van de Commissie-Kortmann over evengenoemd onderwerp is inmiddels uitgebracht op 14 mei 1997, gepubliceerd als bijlage bij Kamerstukken I 1996-1997, 23.761, nr. 157d. Deze Commissie komt tot de slotsom dat de toegangsvoorwaarde voor het in Nederland aangaan van een

[1] Besluit van 17 december 1997, Stb. 661.

[2] Wet van 17 december 1997 tot aanpassing van wetgeving aan de invoering van het geregistreerd partnerschap in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (Aanpassingswet geregistreerd partnerschap), Stb. 660. Voor de inwerkingtreding, zie het besluit van 19 december 1997, Stb. 746.

[3] Zie hieromtrent ook: Jessurun d'Oliveira, NJB 1995, p. 1566-1570; TK 22 700 nr. 8, dd. 12 februari 1996 (Leefvormen).

geregistreerd partnerschap, namelijk het bezit van een geldige verblijfstitel, in het licht van het streven om schijnregistraties tegen te gaan, een te zwaar middel is. Om de gelijkstelling van het huwelijk met geregistreerd partnerschap zo nauw mogelijk te laten zijn beveelt de Commissie-Kortmann dan ook aan voor de toelating tot het aangaan van geregistreerd partnerschap dezelfde regeling als voor het huwelijk te treffen. De Staatscommissie stemt daarmee geheel in.
Op 18 januari 1997 heeft de Staatscommissie een subcommissie ingesteld om het advies over het geregistreerd partnerschap voor te bereiden. De subcommissie bestaat uit: prof. mr H.U. Jessurun d'Oliveira (voorzitter), mr F.A.A. Duynstee, mr I.S. Joppe, mr R. Kotting en prof. mr L. Strikwerda (leden), mr D. van Iterson (adviserend lid) en mr M.J. de Rooij (secretaris). Zij heeft twaalf keer vergaderd en de uitkomst aan het plenum van de Staatscommissie aangeboden eind januari 1998.

§ 2. Werkwijze

De Staatscommissie heeft zich afgevraagd of het, zoals gesuggereerd door de staatssecretaris, wenselijk is een regeling te treffen in de vorm van beleidsregels. Zij is eenstemmig van oordeel dat dit niet raadzaam is. Niet alleen de administratie, maar ook andere actoren zoals de rechterlijke macht, het notariaat, de advocatuur en de burger in het algemeen hebben te maken met de internationale dimensie van het geregistreerd partnerschap. De Staatscommissie meent dat uniformiteit in de behandeling van internationale gevallen zo spoedig mogelijk dient te worden bereikt. Dat zou niet het geval zijn indien de totstandkoming van wetgeving zou worden uitgesteld. Bovendien is de rechter niet aan beleidsregels gebonden, met name niet als het gaat om het funderen van internationale bevoegdheid. Het effect dat het buitenland, en met name buitenlandse autoriteiten, zullen toekennen aan beleidsregels is twijfelachtig, en zeker minder dan dat van wetgeving. Ook wordt het onderwerp, zoals hieronder wordt uiteengezet, beheerst door de bepalingen van een aantal verdragen. Het opstellen van inhoudelijk identieke beleidsregels zou hier misleidend kunnen werken ten aanzien van de status van deze regels.
Om deze redenen heeft de Staatscommissie besloten met klem te adviseren tot reguliere wetgeving. Het advies is dan ook gegoten in de vorm van een wetsvoorstel met toelichting. De Staatscommissie is er zich overigens van bewust, dat regels van internationaal privaatrecht op dit vrijwel onontgonnen terrein een enigszins experimenteel karakter dragen. De bepalingen moeten in de praktijk hun deugdelijkheid bewijzen, en zo nodig aangepast en bijgesteld worden. Dit geldt intussen evenzeer voor de

materiële regeling van het geregistreerd partnerschap. Naar de Staatscommissie heeft begrepen ligt het in het voornemen van de regering om na een aantal jaren op grond van een evaluatie tot noodzakelijke aanpassingen over te gaan. Het ligt in de rede omstreeks dezelfde tijd de regeling van de internationale aspecten aan zo'n evaluatie te onderwerpen, en tot eventuele wijzigingen te besluiten.

Een en ander neemt niet weg dat in de periode tussen de invoering van het geregistreerd partnerschap in het materiële recht op 1 januari 1998 en de inwerkingtreding van wetgeving over de internationaal-privaatrechtelijke aspecten van het geregistreerd partnerschap van het advies van de Staatscommissie een zekere anticiperende werking kan uitgaan.

De werkzaamheden van de Staatscommissie zijn in de loop van 1997 beïnvloed door de verwachting dat zich weldra ontwikkelingen zullen voordoen op het gebied van de openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht. Op 28 oktober 1997 heeft de Commissie-Kortmann hierover advies uitgebracht. Het advies beveelt in meerderheid de openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht aan, onder gelijktijdige afschaffing van de regeling van het geregistreerd partnerschap. Een minderheid stelt zich daarentegen op het standpunt dat niet moet worden gekozen voor de openstelling van het huwelijk, en dat volstaan kan worden met handhaving van de huidige rechtsvormen van het huwelijk voor personen van verschillend geslacht en daarnaast het geregistreerd partnerschap. Wel wenst de Commissie-Kortmann een regeling die (beter) voorziet in de bescherming van kinderen die worden verzorgd en opgevoed door twee personen van hetzelfde geslacht. [De regering heeft aangekondigd zo mogelijk voor het einde van het jaar 1997 op het advies te reageren en een standpunt te bepalen.]

Nadat het advies van de Commissie-Kortmann was uitgebracht is de vraag gerezen of het zinvol was om door te gaan met het voorbereiden van het onderhavige advies. In een zeker stadium leek het niet denkbeeldig dat de Wet 5 van juli 1997 nimmer in werking zou treden en dat in de plaats daarvan stappen zouden worden gezet tot invoering van een regeling als voorgesteld door de Commissie-Kortmann. De invoering van de wetgeving over het geregistreerd partnerschap is echter doorgezet. Het is te voorzien dat, indien alsnog tot openstelling van het huwelijk wordt besloten, er enige tijd overheen zal gaan voordat een dergelijke regeling tot stand zal zijn gebracht. De Staatscommissie heeft het derhalve nuttig gevonden haar werkzaamheden overeenkomstig de adviesaanvraag voort te zetten, teneinde te voorzien in de behoefte aan regelgeving voor internationale gevallen die is ontstaan vanaf de inwerkingtreding van de wetgeving over het geregistreerd partnerschap op 1 januari 1998.

De Staatscommissie is bij het ontwikkelen van bepalingen ervan uitgegaan dat de door haar voorgestane regeling van het conflictenrecht voorlopig een plaats zal vinden in een nieuwe, afzonderlijke wettelijke regeling. Dit neemt niet weg dat deze bepalingen, samen met de bepalingen van de andere wetten conflictenrecht, in de toekomst een plaats dienen te vinden in de beoogde integrale codificatie van het internationaal privaatrecht.
Inmiddels heeft het kabinet bij brief d.d. 6 februari 1998, nr. 680317/98/6 zijn standpunt over de voorstellen van de Commissie-Kortmann vastgelegd. Het kiest ervoor het instituut ‘geregistreerd partnerschap’ zich verder te laten ontwikkelen en geen openstelling van het huwelijk voor te stellen. Wat betreft de intergenerationele effecten van het geregistreerd partnerschap stelt het kabinet zich voor een wetsvoorstel in te dienen om adopties door personen van hetzelfde geslacht onder zekere voorwaarden mogelijk te maken, en voorts om ruimte te maken voor wijziging in de recent tot stand gekomen regelgeving inzake het gezamenlijk gezag. Ook zal een wetsvoorstel worden voorbereid tot aanpassing van het nieuwe erfrecht in verband met het verbinden van erfrechtelijke consequenties aan het gezamenlijke gezag van een ouder en zijn partner en aan de gezamenlijke voogdij. De Staatscommissie zal mogelijk geroepen zijn om ook over de ipr-aspecten van deze wetgeving advies te geven, maar wenst daarop thans niet vooruit te lopen.
Op 2 april 1998 nam de Tweede Kamer opnieuw een motie aan om te bevorderen dat het burgerlijk huwelijk ook voor homosexuelen wordt opengesteld en wel voor 1 januari 1999. De regering heeft verklaard hier aan in de lopende kabinetsperiode geen gevolg te zullen geven. Vooralsnog gaat de Staatscommissie ervan uit dat de voorbereiding van wetgeving over de internationale aspecten van het geregistreerd partnerschap doorgang zal vinden.

§ 3. Overwegingen ontleend aan de rechtsvergelijking

Het instituut van het geregistreerd partnerschap is internationaal nog niet wijd verbreid, zoals het huwelijk dat wel is. Bovendien zijn de verschijningsvormen van het geregistreerd partnerschap niet in alle opzichten identiek, en voorts komen daarnaast allerlei vormen voor van toekenning van rechten en verplichtingen aan buiten huwelijk samenlevende partners, zonder dat deze erkenning even diep grijpt als bij het geregistreerd partnerschap.
Een belangrijk verschil tussen de Nederlandse variant en de verschillende Scandinavische stelsels[4] van geregistreerd partnerschap is gelegen in de

[4] De Deense wet over het geregistreerd partnerschap dateert van 1 juni 1989, de Noorse wet van 30 april 1993, de Zweedse wet van 25 juni 1994 (van kracht per 1 januari 1995), de IJslandse erkende partnerschapswet dateert van 4 juni 1996 (in werking sedert 24 juni 1996); in Finland wordt een

omstandigheid dat deze laatste alleen betrekking hebben op personen van hetzelfde geslacht, terwijl het Nederlandse instituut ook openstaat voor degenen voor wie ook het huwelijk beschikbaar is.

In België, Frankrijk en Portugal[5] zijn wetsontwerpen aanhangig die niet zo ver gaan als het geregistreerd partnerschap, maar die wel zekere familierechtelijke gevolgen verbinden aan de registratie van een 'contrat de vie commune' (België), een 'contrat d'union sociale' (Frankrijk), of aan het openlijk als in een huwelijk samenleven gedurende tenminste twee jaar (Portugal). Deze regelingen beperken zich soms tot partners van verschillend geslacht.

De in het onderhavige advies ontwikkelde regels beogen het geregistreerd partnerschap zoals dit in Nederland en de Scandinavische staten bestaat te regelen. Het is deze rechtsfiguur die het voorwerp vormt van de in dit advies ontworpen regeling. Het gaat telkens om regelingen die voor partners, al dan niet van hetzelfde geslacht, rechten en plichten toekennen die gelijk zijn aan of in sterke mate georiënteerd zijn op die van echtgenoten. Deze rechten en plichten vloeien voort uit de wet; het accent ligt hierbij op de 'Standesfolge'.

Voor zover er sprake is in deze wetten en wetsvoorstellen van een regeling van de internationale dimensie, is deze in het algemeen betrekkelijk globaal en summier. Dit geldt zowel voor de regeling van de toegang van buitenlanders tot het geregistreerd partnerschap als voor internationaal privaatrechtelijke vraagstukken. De Nederlandse wetgeving bevat een aantal voorschriften van internationaal privaatrechtelijke aard in art. 1:80a BW. Bij de toelichting op individuele bepalingen van internationaal privaatrecht zal op sommige regels in deze buitenlandse stelsels worden teruggekomen. Hoewel dus de in dit advies voorgestelde regels het geregistreerd partnerschap zoals dat in Nederland en de Scandinavische landen is ontwikkeld tot object hebben, kunnen zij mogelijk ook bij analogie dienst doen bij toepassing op regelingen met minder sterke gevolgen, die meer in de contractuele sfeer liggen.

§ 4. Uitgangspunten van het voorstel

De belangrijkste uitgangspunten van het voorstel zijn de volgende.

In de eerste plaats is als richtsnoer aangenomen dat het streven van de wetgever om in het interne recht het geregistreerd partnerschap zoveel mogelijk op één lijn te stellen met het huwelijk (afgezien van de

---

soortgelijke wet voorbereid. Zie L. Schutte-Heide Jørgensen, Ars Aequi 46 (1997) p. 86-92. Zie ook S. Grib, Die gleichgeschlechtliche Partnerschaft im nordischen und deutschen Recht, Ars Una (1996).

[5] Zie Geraldo da Cruz Almeida, A Uniao de facto em direito internacional privado, z.j.

afstammingsaspecten) door zou moeten werken in de internationale sfeer, voorzover de zeldzaamheid van het instituut niet tot speciale voorzieningen zou dwingen of deze bijzonder wenselijk zouden maken.
Hiermee is, in de tweede plaats, al een volgend uitgangspunt geïntroduceerd. De omstandigheid dat het instituut van het geregistreerd partnerschap en soortgelijke rechtsfiguren internationaal nog geen wijde verbreiding hebben gevonden, maakt het onmogelijk om de analogie met de IPR-regels betreffende het huwelijk in volle omvang te handhaven. Dit geldt meer in het bijzonder in het internationale bevoegdheidsrecht, maar ook in het materiële internationaal privaatrecht leidt de relatieve zeldzaamheid van het instituut tot het aanbrengen van zekere afwijkingen ten opzichte van de regelgeving voor het huwelijk.
Een van de, meest in het oog lopende, afwijkingen - dit in de derde plaats - betreft de eenzijdigheid van de meeste hier voorgestelde normen. Ten aanzien van een aantal onderwerpen bevat het voorstel geen alzijdige conflictregels, maar beperkt het zich tot het ontwikkelen van eenzijdige regels die aangeven in welke gevallen Nederlands intern recht toepasselijk is op geregistreerde partnerschappen die in Nederland zijn aangegaan. De keuze voor deze aanpak is uiteraard een gevolg van de overweging dat alzijdige verwijzingsregels op het terrein van het geregistreerd partnerschap in een juridisch luchtledig terecht zouden komen in al die gevallen dat zo'n conflictregel zou verwijzen naar een rechtsstelsel dat het geregistreerd partnerschap of verwante rechtsfiguren niet kent. Moeizame aanpassing van regels omtrent het huwelijk of "unions libres", of het te baat nemen van subsidiaire verwijzingsregels komen de Staatscommissie als minder wenselijke exercities voor. Niets belet overigens om op den duur tot meerzijdige conflictregels te komen al naar gelang de ontwikkeling en verbreiding van het rechtsinstituut van het geregistreerd partnerschap dit wenselijk maakt.
De keuze voor eenzijdige verwijzingsregels levert de bekende problemen op in de gevallen dat het Nederlandse recht zichzelf niet toepasselijk verklaart, met name ook in de sfeer van de erkenning van in het buitenland aangegane geregistreerde partnerschappen en de vaststelling van het recht dat de daaruit voortspruitende rechtsgevolgen beheerst. Gekozen is voor een oplossing die ook voor het in het buitenland aangegane geregistreerd partnerschap te rade gaat bij de lex loci celebrationis, met inbegrip van het daar ontwikkelde internationaal privaatrecht. In het algemeen worden de belangen van de geregistreerde partners in een elders aangegaan geregistreerd partnerschap het beste gediend door bij het stelsel van de lex loci celebrationis aan te sluiten, onder meer omdat hun verwachtingen geacht mogen worden bij dat rechtsstelsel aan te sluiten. Verdragen, met hun

doorgaans meerzijdige verwijzingsregels, kunnen een afwijking van dit uitgangspunt opleveren. In dit voorstel is dus gekozen voor een gescheiden behandeling van in Nederland aangegane geregistreerde partnerschappen enerzijds en van in het buitenland aangegane geregistreerde partnerschappen anderzijds.
In de vierde plaats is gestreefd naar beperking tot hoofdlijnen, gegeven de omstandigheid dat het hier nieuw terrein betreft waarmee ervaring moet worden opgedaan. Het voornemen van de regering om over enige jaren een evaluatie van het reilen en zeilen van de nieuwe rechtsfiguur te laten plaatsvinden, heeft de voorkeur van de Staatscommissie om niet al te zeer in details af te dalen versterkt. Waar verdragen de materie beheersen of analoge toepassing wenselijk voorkwam, zoals voor het partnerschapsvermogensregime, was dit niet altijd mogelijk; vandaar een zekere variatiebreedte van penetratie en regeldichtheid van het voorstel.
Tenslotte is zoveel mogelijk rekening gehouden met op stapel gezette regelgeving voorzover die voor het geregistreerd partnerschap van betekenis is. Een zekere bijstelling met het oog op de voortgang van wetgeving op terreinen die van invloed zijn op de onderhavige regeling zal noodzakelijk kunnen blijken. Zo wijst de Staatscommissie op het rapport van de Commissie rechten en plichten van echtgenoten, dat aanbeveelt om wijzigingen aan te brengen in de titels 6, 7 en 8 van Boek 1 BW,[6] en op het kabinetsstandpunt ten opzichte van de voorstellen van de Commissie-Kortmann.[7]

§ 5. Nadere beschouwing over de behoefte aan regelgeving

Regels van internationaal privaatrecht worden gewoonlijk onderscheiden in conflict- of verwijzingsregels, regels over internationale bevoegdheid en regels over de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen van een vreemde rechter. Hieronder zal eerst worden nagegaan in hoeverre voor ieder van deze drie categorieën een noodzaak bestaat voor het opstellen van nieuwe of aanvullende wetsbepalingen. De opgenomen bepalingen zullen afzonderlijk worden besproken in § 7 van dit advies.

I. conflictregels

Naar Nederlands intern recht leidt het aangaan van een geregistreerd partnerschap tot een aantal rechtsgevolgen. Zo volgt uit de Wet van 5 juli 1997 dat het aangaan van een geregistreerd partnerschap gevolgen heeft voor

[6] Rapport Commissie rechten en plichten van echtgenoten, Ministerie van Justitie, december 1997.

[7] Hiervóór aan het slot van § 2.

onder meer de tussen geregistreerde partners geldende persoonlijke betrekkingen (‘mit Standesfolge’), het vermogen van een geregistreerd partnerschap en de alimentatieplicht tussen geregistreerde partners. Volgens de Aanpassingswet geregistreerd partnerschap heeft het geregistreerd partnerschap ook gevolgen voor het erfrecht.[8] Nu is Nederland partij bij een aantal verdragen dat conflictregels geeft over sommige van deze onderwerpen. Bij het opstellen van de conflictregels voor de rechtsgevolgen van het geregistreerd partnerschap is derhalve steeds nagegaan in hoeverre deze verdragen ook rechtstreeks op een van de mogelijke rechtsgevolgen van het geregistreerd partnerschap van toepassing zijn.

A. Alimentatie

De Staatscommissie is van mening dat het Haagse Alimentatieverdrag (Toepasselijke wet) 1973, Trb. 1974, 86, rechtstreeks van toepassing is op de alimentatieverplichtingen tussen geregistreerde partners gedurende het geregistreerd partnerschap en na de beëindiging van het geregistreerd partnerschap. Vervolgens heeft de Staatscommissie overwogen in hoeverre het dan nog noodzakelijk zou zijn een verwijzing naar dit verdrag op te nemen in het voorstel. Zij beveelt aan om bepalingen op te nemen die verwijzen naar het Haagse Alimentatieverdrag (Toepasselijke wet) 1973. Voor een motivering waarom dit verdrag door de Staatscommissie van toepassing wordt geacht op de alimentatieverplichtingen tussen de geregistreerde partners onderling en waarom het bovendien noodzakelijk werd geacht een expliciete verwijzing op te nemen in het voorstel wordt verwezen naar de hieronder gegeven toelichting bij deze artikelen.

B. Erfrecht

De Staatscommissie is van mening dat de Wet conflictenrecht erfrecht, die voor Nederland werking verleent aan de verwijzingsregels van het nog niet in werking getreden Haagse Erfrechtverdrag 1989, Trb. 1994, 168, van toepassing is wanneer het recht dat van toepassing is op de erfopvolging van een geregistreerde partner dient te worden vastgesteld. Zij ziet echter geen noodzaak om een expliciete verwijzing als voorgesteld voor het Haagse Alimentatieverdrag (Toepasselijke wet) 1973 eveneens op te nemen voor de Wet conflictenrecht erfrecht. De reden om geen bepaling op te nemen die verwijst naar de Wet conflictenrecht erfrecht is erin gelegen dat de door deze wet bestreken materie is gericht op het individu. Bij de vaststelling van het op de erfopvolging toepasselijke recht overeenkomstig de verwijzingsregels van

[8] Zie Aanpassingswet geregistreerd partnerschap, Hoofdstuk 6, art 1.D., dat voorziet in een nieuw art. 4:879a BW: “In dit boek worden met echtgenoten gelijkgesteld geregistreerde partners.”

het Haagse Erfrechtverdrag is de burgerlijke staat van de erflater van geen belang. Op geen enkele wijze wordt in de verwijzingsregels van het Haagse Erfrechtverdrag onderscheid gemaakt naar gelang sprake is van gehuwden of van daarmee gelijk te stellen personen.

Overigens heeft de toepasselijkheid van de verwijzingsregels van het Haagse Erfrechtverdrag belangrijke praktische consequenties. De objectieve verwijzingsregels van het verdrag kunnen leiden tot de toepasselijkheid van een rechtsstelsel dat (een vorm van) het geregistreerd partnerschap niet kent. Dit zal naar verwachting voor de erfopvolging tussen geregistreerde partners in ieder geval tot complicaties leiden wanneer geen testament is opgemaakt. Het lijkt immers waarschijnlijk dat wanneer het verdrag verwijst naar het recht van een land dat het geregistreerd partnerschap niet kent, het aangewezen ab-intestaat erfrecht in de regel niet de mogelijkheid zal bieden dat iemand op basis van zijn staat als geregistreerd partner aanspraak kan maken op (een gedeelte van) een nalatenschap.

De vraag kan worden opgeworpen of de onbekendheid van de status van de langstlevende geregistreerde partner in het (ab-intestaat) erfrecht van het aangewezen recht, in het geval dat het aangewezen (ab-intestaat) erfrecht wel gevolgen verbindt aan de status van de langstlevende echtgenoot, in strijd kan worden geacht met de Nederlandse internationale openbare orde, die discriminatie op dit punt verbiedt.

Sommige Scandinavische stelsels geven er de voorkeur aan binnen het toepasselijke recht een aanpassingsoperatie te voltrekken: de bepalingen over de overlevende echtgenoot worden dan toegepast op de overlevende partner.[9] Hoewel deze strategie de grondgedachte van het instituut van het geregistreerd partnerschap - stelselmatige gelijkstelling met het huwelijk - naderbij brengt, kan toch van een zekere denaturatie van het als toepasselijk aangewezen recht sprake zijn als dit het geregistreerd partnerschap niet kent. Het aanpassingsmodel, hoe aantrekkelijk ook, heeft zijn prijs.

Dergelijke complicaties beperken zich onder de vigeur van de objectieve verwijzingsregels van het Haagse Erfrechtverdrag niet tot gevallen waarin sprake is van een erflater met een buitenlandse nationaliteit. Wanneer bij voorbeeld een Nederlandse geregistreerde partner zich buiten Nederland vestigt, kan na verloop van tijd het recht van de nieuwe gewone verblijfplaats de vererving gaan beheersen. Volgens de objectieve

[9] Vgl. Bogdan, IPR-Aspekte der schwedischen Eingetragenen Partnerschaft für Homosexuelle, IPRax 1995, p. 57: ‘Ist nach schwedischem IPR beispielsweise das Erbrecht eines Partners nach ausländischem Recht zu beurteilen und enthält dieses ausländische Recht keine einschlägigen Rechtsnormen über das Erbrecht des Partners, soll das schwedische Gericht nach Erläuterungen in den Vorarbeiten zum Partnerschaftsgesetz die Vorschriften der anwendbaren ausländischen Rechtsordnung über das Ehegattenerbrecht heranziehen.’

verwijzingsregels van het Haagse Erfrechtverdrag beheerst in de regel het recht van het land van de gewone verblijfplaats de erfopvolging, wanneer voorafgaand aan zijn overlijden de erflater ten minste vijf jaar in dat land verbleef (zie art. 3 lid 2 Haags Erfrechtverdrag).
Er zijn enkele manieren om deze ongewenste complicaties in de praktijk zo veel mogelijk te voorkomen. Zo bestaat volgens het Haagse Erfrechtverdrag in een aantal gevallen de mogelijkheid om een rechtskeuze uit te brengen voor het Nederlandse recht. De aanwijzing van het Nederlandse recht op de vererving van de nalatenschap heeft alleen gevolg indien de erflater op het tijdstip van de aanwijzing of ten tijde van zijn overlijden de Nederlandse nationaliteit bezit of in Nederland zijn gewone verblijfplaats heeft (art. 5 lid 1 Haags Erfrechtverdrag). Het maken van een dergelijke rechtskeuze kan, maar behoeft niet, gepaard te gaan met het maken van een materiële dispositie omtrent de nalatenschap, al dient naar de vorm een keuze voor het Nederlandse recht te geschieden bij testament (art. 5 lid 2 Haags Erfrechtverdrag). Een geregistreerde partner die de Nederlandse nationaliteit bezit kan derhalve altijd een rechtskeuze uitbrengen voor de toepasselijkheid van het Nederlandse erfrecht. Een geregistreerde partner die een vreemde nationaliteit bezit kan een rechtskeuze uitbrengen voor het Nederlandse recht indien hij in Nederland zijn gewone verblijfplaats heeft.
Indien de nalatenschap in het buitenland openvalt, bestaat geen waterdichte garantie dat de rechtskeuze voor het Nederlandse recht, al dan niet gepaard met het maken van een materiële dispositie omtrent de nalatenschap, het door de erflater gewenste resultaat oplevert. Wanneer alleen een rechtskeuze is uitgebracht voor het Nederlandse (ab-intestaat) erfrecht is het afhankelijk van het internationaal privaatrecht van de beroepen buitenlandse autoriteit of aan deze rechtskeuze gevolg wordt toegekend. Wanneer, zoals dikwijls het geval zal zijn, naast de rechtskeuze voor het Nederlandse recht tevens een materiële dispositie omtrent de nalatenschap is gemaakt, kan in beginsel langs twee wegen het door de materiële dispositie beoogde gevolg worden bereikt. Ten eerste bestaat de mogelijkheid dat het internationaal privaatrecht van de beroepen autoriteit de rechtskeuze toestaat en daarmee ook de naar Nederlands recht opgestelde dispositie geldig acht. Ten tweede bestaat de mogelijkheid dat het internationaal privaatrecht van de beroepen autoriteit de rechtskeuze voor het Nederlandse recht geen gevolg toekent, doch dat het recht dat volgens dit internationaal privaatrecht objectief van toepassing is, de in het testament voorziene materiële dispositie toelaat.
In bepaalde gevallen zal een rechtskeuze voor het Nederlandse recht (of voor een ander rechtsstelsel dat het geregistreerd partnerschap kent) niet mogelijk zijn. Ook is denkbaar dat een testament is gemaakt doch dat daarin geen rechtskeuze is opgenomen. In deze gevallen zal het afhangen van het

recht dat volgens de beroepen autoriteit (in Nederland of daarbuiten) van toepassing is op de vererving in hoeverre het testament nog kan worden aangetast door derden.
Voor een deel zijn de hiervoor geschetste mogelijke problemen toe te schrijven aan het gegeven dat op dit moment de verwijzingsregels van het Haagse Erfrechtverdrag alleen in Nederland worden toegepast. Echter ook de onbekendheid van het geregistreerd partnerschap in veel andere rechtsstelsels maakt dat in internationale gevallen meer onduidelijkheid bestaat over de erfopvolging tussen geregistreerde partners dan tussen echtgenoten. Het verdient naar de mening van de Staatscommissie aanbeveling dat partners voorafgaand aan het aangaan van een geregistreerd partnerschap wordt gewezen op deze complicaties en dat zij worden voorgelicht over de mogelijkheden om deze door een, al of niet met rechtskeuze gepaard gaande, materieelrechtelijke regeling van hun vererving, zo veel mogelijk te vermijden.

C. Huwelijk

De regels van het Haagse Huwelijksverdrag, 14 maart 1978, Trb. 1987, 137, en van de op dit verdrag gebaseerde Wet conflictenrecht huwelijk zijn niet van toepassing op de voltrekking van een geregistreerd partnerschap in Nederland en de erkenning van de rechtsgeldigheid van een geregistreerd partnerschap dat is aangegaan buiten Nederland. Bij het opstellen van een regeling voor het geregistreerd partnerschap is niettemin op grond van het algemene uitgangspunt om de gelijkstelling met het huwelijk zoveel mogelijk te handhaven, aansluiting gezocht bij de hiervoor genoemde regelingen.

D. Huwelijksvermogensrecht

Het Haagse Huwelijksvermogensverdrag 1978, Trb. 1988, 130, beperkt zich blijkens art. 1 van dit verdrag tot het huwelijksvermogensregime en gaat er in een groot aantal bepalingen dan ook van uit dat een huwelijk is gesloten (vgl. onder meer de artt. 3, 4, en 6 t/m 13 van het verdrag). In het Nederlandse materiële recht bestaat echter geen verschil tussen het vermogensrecht voor het geregistreerd partnerschap en voor het huwelijk (zie art. 1:80b BW). Om die reden is bij het opstellen van conflictregels voor het vermogensregime van geregistreerde partners steeds nagegaan in hoeverre de regels van het Haagse Huwelijksvermogensverdrag (en van de met dit verdrag nauw samenhangende Wet conflictenrecht huwelijksvermogensregime, Stb. 1991, 628) overeenkomstig kunnen worden toegepast. De Staatscommissie wijst op de behoefte aan voorlichting aan het publiek, die met name op dit terrein zal bestaan.

E. Pensioenverevening

De Staatscommissie heeft op 6 april 1998 aan de minister van Justitie advies uitgebracht over de conflictenrechtelijke aspecten van de vraag of een echtgenoot bij echtscheiding recht heeft op een gedeelte van de door de andere echtgenoot opgebouwde pensioenrechten. Gezien de gewenste parallelle behandeling met het huwelijk is de Staatscommissie nagegaan in hoeverre de door dit advies voorgestane regeling kon worden overgenomen voor het geregistreerd partnerschap.

F. Persoonlijke betrekkingen tussen partners en ontbinding van het partnerschap

Het voorstel bevat voorts eenzijdige conflictregels voor de persoonlijke betrekkingen tussen geregistreerde partners en de ontbinding van het geregistreerd partnerschap. Voor deze onderwerpen is niet sprake van verdragen of wetgeving die rechtstreeks van toepassing zijn. Bij het opstellen van conflictregels voor de persoonlijke betrekkingen tussen partners en voor de beëindiging van het geregistreerd partnerschap heeft de Staatscommissie echter zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de verwijzingsregels van de Wet conflictenrecht huwelijksbetrekkingen, Stb. 1993, 514, en van de Wet conflictenrecht echtscheiding, Stb. 1981, 166.

G. Namenrecht

De Staatscommissie heeft voorts stilgestaan bij de vraag of de bepalingen van de Wet conflictenrecht namen onverkort kunnen worden toegepast bij vaststelling van het recht dat van toepassing is op de naam van de geregistreerde partners. De Staatscommissie heeft gemeend dat het opstellen van afzonderlijke conflictregels overbodig is. Wel kan er een probleem van aanpassing ontstaan indien het door de regels van de Wet conflictenrecht namen aangewezen interne recht bijzondere bepalingen kent voor de naam van gehuwden.

De Staatscommissie wijst erop dat de voorgestane wetgeving niet verhindert dat de positie van het geregistreerd partnerschap in internationaal opzicht onduidelijker is dan die van het huwelijk. In potentie kan ieder geregistreerd partnerschap op enig moment een internationaal geval worden. Ook indien een geregistreerd partnerschap wordt gesloten tussen in Nederland woonachtige Nederlanders, zullen deze partners bij een later vertrek naar het buitenland met internationale aspecten worden geconfronteerd. De Staatscommissie meent dan ook dat het raadzaam is dat voorafgaand aan het aangaan van het geregistreerd partnerschap de partners hierop wordt gewezen. Voorlichting zou kunnen plaatsvinden door middel van een brochure die de

aanstaande partners hierover beknopt voorlicht. Deze zou door de abs kunnen worden uitgereikt op het moment van aangifte (art. 1:80a lid 6 BW).

II. Internationale bevoegdheid

In het voorstel zijn bepalingen opgenomen over de internationale bevoegdheid van de Nederlandse rechter. Bij het opstellen van deze regels heeft de Staatscommissie zich eerst afgevraagd in hoeverre voor Nederland in werking getreden verdragen van toepassing kunnen zijn wanneer de internationale bevoegdheid dient te worden vastgesteld in een rechterlijke procedure die betrekking heeft op (de gevolgen van) het in Nederland of daarbuiten aangegane geregistreerd partnerschap. Vervolgens is nagegaan in hoeverre regels over internationale bevoegdheid van nationale oorsprong dienen te worden aangepast.

Verdragen

Naar de mening van de Staatscommissie kan slechts voor alimentatiegeschillen tussen de (gewezen) geregistreerde partners worden aangenomen dat de internationale bevoegdheid rechtstreeks kan worden ontleend aan verdragen, het EEX en het EVEX. Art. 1 van het EEX/EVEX sluit toepassing van het verdrag op bepaalde onderwerpen van het personen- en familierecht uit, maar noemt daarbij niet de alimentatie. Deze verdragen kennen bovendien een regel voor de internationale bevoegdheid over alimentatievorderingen in art. 5 sub 2, dat onder meer bevoegd verklaart de rechter van de woonplaats of gewone verblijfplaats van de alimentatiecrediteur. Op grond van deze bepaling wordt algemeen aangenomen dat de internationale bevoegdheid over alimentatievorderingen tussen echtgenoten en jegens familieleden behoort tot de door deze verdragen bestreken onderwerpen. Nu zou men nochtans de vraag kunnen opwerpen of de in het recht van de meeste verdragsstaten bij het EEX of EVEX onbekende alimentatieverplichtingen tussen (gewezen) geregistreerde partners wel kunnen worden gerekend tot de ‘alimentatie’ genoemd in art. 5 sub 2 EEX/EVEX. Hier is sprake van een vraag van uitleg, die, voor wat betreft het EEX, slechts definitief kan worden beantwoord na een prejudiciële beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen. Het eventuele oordeel dat art. 5 sub 2 EEX niet van toepassing is op alimentatieverplichtingen tussen (gewezen) geregistreerde partners, lijkt echter niet af te kunnen doen aan de toepasselijkheid van de andere bevoegdheidregels van het EEX/EVEX, meer in het bijzonder art. 2 EEX/EVEX. Wanneer de alimentatievordering tussen geregistreerde partners niet valt onder art. 5 sub 2 EEX/EVEX, lijkt nog steeds verdedigbaar dat wel sprake is van een onderwerp dat niet wordt uitgesloten door art. 1 EEX/EVEX,

zodat de internationale bevoegdheid kan worden vastgesteld aan de hand van onder meer art. 2 EEX/EVEX.

Nationale regels

Van de bepalingen in de Nederlandse wetgeving die rechtstreeks regels geven over de internationale bevoegdheid kan in dit verband met name worden gewezen op art. 814 Rv. Dit artikel geeft een regel over de rechtsmacht van de Nederlandse rechter in scheidingszaken. Naar de mening van de Staatscommissie dient in de Nederlandse wetgeving ook een bepaling over de internationale bevoegdheid van de Nederlandse rechter tot het ontbinden van een geregistreerd partnerschap te worden opgenomen.

Voor het overige zijn voor de internationale bevoegdheid van de Nederlandse rechter ten aanzien van de onderhavige materie (vooralsnog) alleen de commune regels van belang, die uitgaan van het adagium ‘distributie bepaalt attributie’. Volgens de Staatscommissie is het vanuit het oogpunt van de internationale bevoegdheid niet noodzakelijk de huidige distributieve bepalingen aan te passen voor het geregistreerd partnerschap.

III. Erkenning van buitenlandse uitspraken

Alimentatie

Hierboven is het standpunt ingenomen dat het Haagse Alimentatieverdrag (Toepasselijke wet) 1973 van toepassing is op de alimentatieverplichtingen tussen geregistreerde partners. Aangezien het materiële toepassingsgebied van het Haagse Alimentatie-Executieverdrag, 2 oktober 1973, Trb. 1974, 85, gelijk is aan dat van het Haagse Alimentatieverdrag (Toepasselijke wet) zullen in andere verdragsluitende staten gegeven beslissingen die betrekking hebben op alimentatieverplichtingen tussen geregistreerde partners op grond van het Alimentatie-Executieverdrag in Nederland worden erkend. Een afzonderlijke bepaling hiervoor behoeft niet in het wetsvoorstel te worden opgenomen.

Voor wat betreft de internationale bevoegdheid is hierboven reeds het standpunt ingenomen dat het EEX en het EVEX van toepassing zijn op alimentatievorderingen tussen geregistreerde partners. Dit standpunt brengt met zich mee dat deze verdragen dan eveneens van toepassing worden geacht op de erkenning en tenuitvoerlegging van in de aangesloten staten gegeven rechterlijke beslissingen over deze materie.

Ontbinding van het geregistreerd partnerschap

De erkenning van een in het buitenland uitgesproken echtscheiding of scheiding van tafel en bed wordt geregeld door de Wet conflictenrecht

echtscheiding, die is gebaseerd op het Haagse Echtscheidingsverdrag, 1 juni 1970, Trb. 1979, 131, en het Verdrag van Luxemburg inzake de erkenning van beslissingen inzake de huwelijksband, 8 september 1967, Trb. 1979, 130. De Wet conflictenrecht echtscheiding noch de twee genoemde verdragen zijn van toepassing op de erkenning van een in het buitenland uitgesproken ontbinding van een geregistreerd partnerschap.

§ 6. Structuur van de wettelijke regeling

De hierboven geformuleerde uitgangspunten en de hierboven gebleken noodzaak tot het opstellen van bepalingen op zowel het gebied van het conflictenrecht, de internationale bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging hebben hun weerslag op de structuur van de voorgestelde wettelijke regeling. De Staatscommissie ziet aanleiding de regeling in te delen in vijf hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk regelt het toepassingsgebied van de wet. Het tweede hoofdstuk bevat conflictregels ten aanzien van het geregistreerd partnerschap dat in Nederland is aangegaan. Het derde hoofdstuk bevat conflictregels ten aanzien van het geregistreerd partnerschap dat in het buitenland is aangegaan. Het vierde en het vijfde hoofdstuk bevatten respectievelijk regels over de internationale bevoegdheid en over de erkenning van een buiten het Koninkrijk verkregen ontbinding of tot stand gekomen beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden.

De vraag is gerezen of het mogelijk of wenselijk zou zijn om het tweede en het derde hoofdstuk te integreren. Omwille van de hanteerbaarheid in de praktijk geeft de Staatscommissie er de voorkeur aan om het verschil in behandeling van in Nederland en daarbuiten aangegane geregistreerde partnerschappen ook tot uiting te brengen in de structuur van het voorstel. Ook is erop gewezen dat in de huidige structuur duidelijker naar voren komt dat de rechtstoepasser enige speling heeft bij het oordeel of de regels van hoofdstuk 3 kunnen worden toegepast op een in het buitenland ontstane rechtsbetrekking.[10]

Aandacht verdient dat in het algemeen onder het toepasselijk recht van een staat alleen het interne recht is begrepen, tenzij uitdrukkelijk het internationaal privaatrecht van dat rechtsstelsel mede wordt aangewezen, zoals bij voorbeeld in art. 28 van het voorstel.

[10] Het tweede en het derde hoofdstuk kennen nu een aantal met elkaar overeenstemmende bepalingen. Mede hierdoor is het aantal bepalingen van het wetsvoorstel tamelijk omvangrijk geworden. In beginsel is het mogelijk om in het derde hoofdstuk sommige bepalingen uit het tweede hoofdstuk van overeenkomstige toepassing te verklaren. Omwille van de begrijpelijkheid van de door haar voorgestelde regeling acht de Staatscommissie het niet wenselijk om daartoe over te gaan.

§ 7. Voorgestelde bepalingen

Hoofdstuk 1. Toepassingsgebied

Art. 1

Deze bepaling geeft een omschrijving van de door de wet geregelde onderwerpen. Bij het opstellen van deze bepaling is in eerste instantie aansluiting gezocht bij art. 1 van de Wet conflictenrecht huwelijk, Stb. 1989, 392. In de bepaling dient echter tot uitdrukking te komen dat het voorstel een regeling wil treffen voor beduidend meer onderwerpen dan zijn geregeld in de Wet conflictenrecht huwelijk. In de voorgestelde redactie komt allereerst naar voren dat het voorstel conflictregels bevat over onderwerpen die samenhangen met het geregistreerd partnerschap. Voorts geeft de bepaling aan dat de wet regels bevat over de internationale bevoegdheid van de Nederlandse rechter met betrekking tot de beëindiging of ontbinding van een in Nederland of elders aangegaan geregistreerd partnerschap, over de erkenning van een buiten Nederland aangegaan geregistreerd partnerschap en over de erkenning van een buiten Nederland verkregen beëindiging of ontbinding van het geregistreerd partnerschap.

In het tweede lid van het voorgestelde art. 1 wordt verklaard dat de onderhavige wet niet van toepassing is op de bevoegdheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand. Deze zin is rechtstreeks ontleend aan art. 1 Wet conflictenrecht huwelijk. De bevoegdheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand is reeds geregeld in art. 1:80a lid 6 BW.

Hoofdstuk 2. Het geregistreerd partnerschap dat in Nederland wordt aangegaan.

Titel 1. Het aangaan van het geregistreerd partnerschap.

Art. 2

In het eerste lid van deze bepaling wordt uitgedrukt dat men in Nederland niet de mogelijkheid heeft om een ander geregistreerd partnerschap aan te gaan dan wordt geregeld in de Nederlandse wet. Een dergelijke bepaling is noodzakelijk omdat het geregistreerd partnerschap nog geen mondiale acceptatie heeft gevonden. Art. 2, eerste lid, stelt buiten twijfel dat in Nederland alleen een geregistreerd partnerschap overeenkomstig het Nederlandse recht (art. 1:80a BW) kan worden aangegaan.

Wat betreft de in art. 1:80a leden 3 en 4 BW genoemde beletselen om een geregistreerd partnerschap aan te gaan zij opgemerkt dat een eerder in het

buitenland aangegaan huwelijk of geregistreerd partnerschap met staatgevolg dat in Nederland wordt erkend eveneens heeft te gelden als beletsel.
In het tweede lid van dit artikel wordt bepaald dat de bevoegdheid van de aanstaande partners om in Nederland een geregistreerd partnerschap aan te gaan wordt beheerst door het Nederlandse recht. In dit opzicht bestaat enige parallellie met art. 3 sub 1 van het Haagse Huwelijksverdrag 1978 en art. 2 sub a van de Wet conflictenrecht huwelijk. Deze bepalingen laten eveneens de bevoegdheid van de aanstaande echtgenoten tot het aangaan van een huwelijk afhangen van het recht van het land waar het huwelijk wordt voltrokken, doch stellen daarbij de voorwaarde dat een van de aanstaande echtgenoten de nationaliteit bezit van het land waar het huwelijk wordt voltrokken of zijn gewone verblijfplaats heeft in dit land. Art. 3 sub 2 van het Haagse Huwelijksverdrag laat echter de mogelijkheid open dat wanneer aan deze eisen niet wordt voldaan, het huwelijk eveneens wordt voltrokken indien de echtgenoten voldoen aan de materiële vereisten gesteld in het interne recht dat wordt aangewezen door de verwijzingsregels van de staat waar het huwelijk wordt voltrokken. Naar Nederlands IPR wordt volgens art. 2 sub b Wet conflictenrecht huwelijk deze zgn. ‘herkansing’ aangeknoopt aan het recht van de nationaliteit van ieder van de echtgenoten. Het overnemen van deze herkansingsregel wordt overbodig geacht. Volgens het eerste lid van art. 2 kan in Nederland immers alleen een geregistreerd partnerschap overeenkomstig het Nederlandse recht worden aangegaan. Er is niet sprake van een onacceptabele belemmering wanneer aanstaande partners die niet de Nederlandse nationaliteit bezitten en die niet voldoen aan bevoegdheidsvoorwaarden van het Nederlandse recht, niet bevoegd zijn om een geregistreerd partnerschap naar Nederlands recht aan te gaan.
Het laatste lid van art. 2 stemt overeen met art. 4 Wet conflictenrecht huwelijk. In Nederland kan voor wat betreft de vorm een geregistreerd partnerschap alleen worden voltrokken door de ambtenaar van de burgerlijke stand met inachtneming van het Nederlandse recht. Dit voorschrift laat ongemoeid de eventuele bevoegdheid van buitenlandse diplomatieke en consulaire ambtenaren.

Titel 2. De persoonlijke betrekkingen tussen geregistreerde partners.

Art. 3
Op de persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen partners die in Nederland een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan wordt het Nederlandse recht van toepassing verklaard. Met dit voorschrift wordt de parallellie met de behandeling van het huwelijk losgelaten. De regeling van art. 1 Wet conflictenrecht huwelijksbetrekkingen kent immers verwijzingsregels die

aanknopen aan de gemeenschappelijke nationaliteit, de gewone verblijfplaats of het recht waarmee de echtgenoten het nauwst zijn verbonden. De onbekendheid van het instituut van het geregistreerd partnerschap in vele andere rechtsstelsels maakt echter dat de benadering van de Wet conflictenrecht huwelijksbetrekkingen tot te grote praktische problemen leidt.

Het uitgangspunt dat de parallellie met de behandeling van het huwelijk wordt gehandhaafd tenzij de aard van het geregistreerd partnerschap zich er tegen verzet, brengt met zich mee dat de artikelen 2 en 3 van de Wet conflictenrecht huwelijksbetrekkingen wel van overeenkomstige toepassing worden verklaard. De regel van art. 3 lid 2 van het voorstel biedt geen oplossing indien de handelende echtgenoot en de wederpartij niet in hetzelfde land wonen. In de discussies bleek overigens dat bij de leden ontevredenheid bestaat over art. 2 Wet conflictenrecht huwelijksbetrekkingen. Gezien de inhoud van de haar gegeven opdracht heeft de Staatscommissie deze bepaling als een gegeven beschouwd. Zij geeft de Minister in overweging om te bevorderen dat art. 2 Wet conflictenrecht huwelijksbetrekkingen wordt geschrapt. Zij ziet als wenselijke oplossing dat art. 1:85 BW wordt beperkt tot de Nederlandse rechtssfeer. Een beperking van art. 1:85 BW op grond van de locus actus is minder hanteerbaar, omdat vaak geen locus actus is vast te stellen. Indien het voorstel van de Commissie rechten en plichten van echtgenoten[11] om art. 1:85 BW te doen vervallen wordt gevolgd zal uiteraard deze radicale oplossing zijn effecten sorteren in de sfeer van het ipr, ook bij het geregistreerd partnerschap.

Titel 3. Het partnerschapsvermogensregime.

Art. 4 vermogensregime; partijautonomie

Bij het opstellen van de verwijzingsregels voor het op het vermogen van een geregistreerd partnerschap toepasselijke recht is getracht zoveel mogelijk aansluiting te vinden bij de geldende verwijzingsregels voor het huwelijksvermogensregime. Op dogmatische gronden geeft de Staatscommissie er de voorkeur aan om de vrijheid van rechtskeuze voorop te stellen. Partners dienen in beginsel vrij te zijn in de aanwijzing van het rechtsstelsel dat het vermogen van het geregistreerd partnerschap beheerst. Het vooropstellen van dit beginsel strookt met het geldende Nederlandse IPR voor het huwelijksvermogensregime. Gewezen wordt op de structuur van het Haagse Huwelijksvermogensverdrag, 14 maart 1978, Trb. 1988, 130, waarin de regel

[11] Zie p. 8-9 van het Rapport van december 1997.

over de rechtskeuze van art. 3 voorafgaat aan de objectieve verwijzingsregel van art. 4.

De in beginsel verleende vrijheid van rechtskeuze is echter niet absoluut. Voorwaarde is dat het gekozen recht een stelsel is dat (een vorm van) geregistreerd partnerschap kent. Een soortgelijke beperking treft men aan in art. 6 lid 2 van het Haagse Trustverdrag. Ook in het personen- en familierecht is een dergelijke restrictie niet onbekend, bijv. ten aanzien van het instituut van erkenning, zie HR 7 november 1997, RvdW 1997, 217. Deze beperking zal voor de rechtstoepasser soms tot problemen kunnen leiden. Hij wordt immers geplaatst voor de vraag: wat is een rechtsstelsel dat geregistreerd partnerschap kent? Nochtans lijkt het niet goed mogelijk deze beperking weg te laten. Mogelijke alternatieven zouden zijn het volledig vrijlaten van de rechtskeuze of het stellen van dezelfde beperkingen als art. 3 lid 2 van het Haagse Huwelijksvermogensverdrag. Het aanvaarden van een van deze alternatieven zal volgens de Staatscommissie echter leiden tot aanpassingsproblemen. Ook zou dit volgens haar ertoe kunnen leiden dat de Nederlandse rechter wordt genoopt bepalingen uit een vreemd rechtsstelsel toe te passen die zijn bedoeld voor een instituut dat niet gelijk kan worden gesteld met het Nederlandse geregistreerd partnerschap.[12] Met name worden door haar problemen gezien wanneer een recht wordt gekozen dat het geregistreerd partnerschap niet kent.

De voorwaarde dat een rechtskeuze dient te worden gemaakt voor een rechtsstelsel dat geregistreerd partnerschap kent, kan, zoals gezegd, in de rechtspraktijk problemen opleveren. Om zo goed mogelijk te verzekeren dat het door de rechtskeuze beoogde effect wordt bereikt zullen soms omslachtige voorwaarden van geregistreerd partnerschap moeten worden opgesteld. Zo kan men zich de volgende gang van zaken voorstellen, indien de partners een keuze willen uitbrengen voor een rechtsstelsel waarvan niet onomstotelijk kan worden vastgesteld dat dit rechtsstelsel (een vorm van) het geregistreerd partnerschap kent. Ten eerste zal een rechtskeuze worden uitgebracht voor het beoogde rechtsstelsel. Binnen het gekozen recht zal de gewenste materiële regeling opgesteld dienen te worden. Tevens zal, voor het geval het eerst gekozen recht het geregistreerd partnerschap niet kent, subsidiair een rechtskeuze voor het Nederlandse recht dienen te worden gemaakt. Binnen het kader van het Nederlandse recht zal vervolgens een materiële regeling opgesteld dienen te worden die zoveel mogelijk

[12] Zie Bogdan, loc. cit. (nt 9), p. 57: ‘Besonders interessant ist eine Bemerkung in den Motiven zum Partnerschaftsgesetz, daß die Partnerschaft in anderen als den genannten Ausnahmefällen mit einer Ehe nicht nur bei der Anwendung des schwedischen materiellen Rechts und des schwedischen IPR, sondern auch bei der Anwendung solchen ausländischen Rechts gleichgestellt wird, dem das Institut der Partnerschaft unbekannt ist.’

overeenstemt met het onder het eerst gekozen recht gewenste regime. Uit de praktijk zijn overigens gevallen bekend waaruit blijkt dat vergelijkbare problemen zich kunnen voordoen ten aanzien van het huwelijksvermogensrecht.

Art. 5 vermogensregime; objectieve verwijzingsregel
De eenzijdige objectieve verwijzingsregel bepaalt dat het Nederlandse recht van toepassing is wanneer de partners geen rechtskeuze hebben uitgebracht. Aan de eenzijdige toepasselijkverklaring van het Nederlandse recht wanneer in Nederland een geregistreerd partnerschap is aangegaan liggen de in de inleiding genoemde argumenten ten grondslag.

Artt. 6 en 7. Gevolgen van de rechtskeuze
Met het oog op het handhaven van de parallellie met de conflictregels van het Haagse Huwelijksvermogensverdrag komt in de bepaling tot uitdrukking dat de rechtskeuze zowel voorafgaand aan het aangaan van het geregistreerd partnerschap als gedurende het geregistreerd partnerschap kan worden uitgebracht. Om dezelfde reden zijn in de artt. 6 en 7 van het voorstel de bepalingen van art. 6 lid 1 en art. 7 lid 1 van het Haagse verdrag overgenomen. Wanneer gedurende het geregistreerd partnerschap een rechtskeuze wordt uitgebracht, rijst de vraag of deze rechtskeuze terugwerkende kracht heeft en betrekking heeft op het gehele vermogen van de geregistreerde partners. Naar de mening van de Staatscommissie dienen deze vragen niet anders te worden beantwoord dan onder het Haagse verdrag.

Artt. 8-11 materiële geldigheid van de rechtskeuze, wijze van kiezen, formele geldigheid van de rechtskeuze
Het handhaven van de parallellie met het Haagse Huwelijksvermogensverdrag brengt tevens met zich mee dat de voorschriften van het verdrag over de wijze van kiezen, de materiële en formele geldigheid van de rechtskeuze en de vorm van de voorwaarden van geregistreerd partnerschap dienen te worden overgenomen. De beoordeling van de materiële geldigheid van de rechtskeuze geschiedt volgens art. 8 van het voorstel door het recht dat de partners hebben aangewezen. Deze bepaling is gelijkluidend aan art. 10 van het Haagse Huwelijksvermogensverdrag. De wijze van kiezen en de formele geldigheid van de rechtskeuze wordt beheerst door de artt. 9 en 11 van het voorstel. Art. 9 van het voorstel stemt overeen met art. 11 van het Haagse Huwelijksvermogensverdrag en bepaalt dat de aanwijzing van het toepasselijke recht uitdrukkelijk moet zijn overeengekomen of ondubbelzinnig voortvloeien uit de voorwaarden van geregistreerd partnerschap. Art. 11 van het voorstel stemt overeen met art. 13 van het Haagse Huwelijksvermogensverdrag en verlangt dat wanneer de rechtskeuze uitdrukkelijk is overeengekomen, deze

dient te zijn gemaakt in de vorm die voor het maken van voorwaarden geregistreerd partnerschap is voorgeschreven door het aangewezen recht of door het recht van de plaats waar de aanwijzing van het toepasselijk recht geschiedt.

Artt. 12-14 derdenbescherming; verrekenregel

Naast de hiervoor genoemde voorschriften van het Haagse Huwelijksvermogensverdrag dient ook een aantal bepalingen van de Wet conflictenrecht huwelijksvermogensregime te worden overgenomen. Het gaat hier ten eerste om de regels over publikatie wanneer het vermogensregime wordt beheerst door een vreemd rechtsstelsel en over de bescherming van de derden uit de artt. 4 en 5 van de Wet conflictenrecht huwelijksvermogensregime. Deze bepalingen zijn overgenomen in de artt. 12 en 13 van het voorstel. Voorts is in art. 14 van het voorstel de bepaling van art. 6 Wet conflictenrecht huwelijksvermogensregime overgenomen over de verrekening van voordeel als gevolg van de toepassing van buitenlands internationaal privaatrecht op in het buitenland gelegen vermogensbestanddelen.

Art. 15 Pensioenverevening

Over de conflictenrechtelijke aspecten van de vraag of een echtgenoot bij echtscheiding recht heeft op een gedeelte van de door de andere echtgenoot opgebouwde pensioenrechten heeft de Staatscommissie op 6 april 1998 een advies gegeven. Een advies was, aldus de Staatssecretaris van Justitie in haar adviesaanvraag, wenselijk in verband met de inwerkingtreding (op 1 mei 1995) van de Wet pensioenverevening bij scheiding.

In de Aanpassingswet geregistreerd partnerschap is de Wet pensioenverevening bij scheiding ook van toepassing verklaard bij `de beëindiging van het geregistreerd partnerschap anders dan door dood of vermissing'. Hoofdstuk 6, artikel 13 van de Aanpassingswet bevat daartoe een aantal wijzigingen van de Wet pensioenverevening. Het was dus noodzakelijk dat de conflictenrechtelijke aspecten van pensioenverdeling bij het geregistreerd partnerschap voorwerp van overleg binnen de Staatscommissie uitmaakten. Daarbij is ervan uitgegaan dat het voormelde advies van de Staatscommissie inzake pensioenverevening in wetgeving zal worden omgezet. Dat betekent dat de motivering van dat advies de grondslag van het huidige voorstel van de Staatscommissie vormt.

De Wet van 5 juli 1997 volgt in beginsel de bestaande regeling van het huwelijk. Met name is dit het geval wat betreft de financiële gevolgen. De regeling inzake het partnerschapsvermogensregime en alimentatie is een getrouwe kopie van die bij huwelijken, terwijl ook de Wet pensioenverevening

op het in Nederland aangegane partnerschap van toepassing is verklaard. Volgens de Staatscommissie is er geen reden om te differentiëren tussen de conflictenrechtelijke regeling van de pensioenverdeling en de pensioenverevening bij huwelijken en die bij geregistreerde partnerschappen.
Het advies van de Staatscommissie over de pensioenverevening bestaat uit twee onderdelen. Ten eerste is besloten om de vraag of een echtgenoot bij echtscheiding recht heeft op een gedeelte van de door de andere echtgenoot opgebouwde pensioenrechten (de pensioenverrekening/verdeling in algemene zin) te kwalificeren als een vraag van internationaal huwelijksgoederenrecht. Dit dient in een nieuwe bepaling in de Wet conflictenrecht huwelijksgoederenregime te worden neergelegd. In feite wordt daarmee de verwijzingsregel inzake de pensioenverdeling geassimileerd met de regeling inzake het huwelijksgoederenrecht. De Staatscommissie heeft in de (gelijkluidende) artikelen 15 en 30 haar in het eerdere advies gedane voorstel getransponeerd naar het huidige voorstel voor het partnerschapsvermogensregime. De regeling van dit laatste is in de artikelen 4 e.v. respectievelijk 21 e.v. zo opgesteld - zowel voor geregistreerde partnerschappen die in Nederland als voor die in het buitenland zijn aangegaan - dat met de zeldzaamheid van de rechtsfiguur geregistreerd partnerschap zoveel mogelijk rekening is gehouden.
Ten tweede heeft de Staatscommissie voorgesteld om een wijziging aan te brengen in art. 1 van de Wet pensioenverevening, bestaande uit de toevoeging van nieuwe leden 7 en 8 en vernummering van het huidige lid 8 tot lid 9. Dit voorstel heeft betrekking op de pensioenverevening in de specifieke vorm van de Wet pensioenverevening, een vorm die in het buitenland niet of nauwelijks voorkomt. De nieuwe leden omschrijven eenzijdig de internationale reikwijdte van de Wet. Nu de wetgever beslist heeft dat de Wet pensioenverevening ook op geregistreerde partners van toepassing is, is er geen reden om de voorgestelde reikwijdte van de wet bij partnerschappen anders te regelen dan bij huwelijken, te minder omdat het hier om eenzijdige afbakeningsregels gaat. Daarom stelt de Staatscommissie voor om de in het advies pensioenverevening opgenomen wijziging van de Wet pensioenverevening als volgt aan te passen:
Artikel 1, lid 7: Het bepaalde in de leden 4,5 en 6 geldt, ongeacht het recht dan van toepassing is op het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten respectievelijk het partnerschapsvermogensregime.
Artikel 1, lid 8: Indien op het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten respectievelijk het partnerschapsvermogensregime van de partners Nederlands recht van toepassing is, is de wet voorts van toepassing op pensioenen, ingevolge een buitenlandse pensioenregeling die niet is een pensioenregeling als bedoeld in de leden 4 tot en met 6 etc.

Bij een eventuele legislatieve uitwerking van dit advies en het advies over de pensioenverevening moet de onderlinge samenhang van deze voorstellen niet aan de aandacht ontsnappen.

Art. 16 beëindiging van het geregistreerd partnerschap

Naar intern recht (art. 1:80c BW) wordt het geregistreerd partnerschap beëindigd door de dood, door vermissing, na wederzijds goedvinden of door ontbinding. Het huidige voorstel beperkt zich tot beëindiging van het geregistreerd partnerschap door ontbinding of met wederzijds goedvinden.

Bij het opstellen van een conflictregel voor de beëindiging van het geregistreerd partnerschap dat in Nederland is aangegaan heeft de Staatscommissie zich gericht op het voorstel dat door haar op 25 maart 1995 is gedaan tot wijziging van art. 1 van de Wet conflictenrecht echtscheiding. Evenals in dit voorstel wordt uitgegaan van de toepasselijkheid van het Nederlandse recht (de lex fori) op de ontbinding of op de beëindiging na wederzijds goedvinden. Het hiervoor genoemde voorstel bevat een uitzondering op de toepasselijkheid van het Nederlandse recht die verband houdt met de mogelijkheid van erkenning van de in Nederland uitgesproken echtscheiding in het buitenland en die de mogelijkheid schept dat partijen het recht van de gemeenschappelijke nationaliteit van toepassing kunnen verklaren op de echtscheiding. Voor het in Nederland aangegane geregistreerd partnerschap werd het niet noodzakelijk geacht deze bepaling over te nemen. Voor het geregistreerd partnerschap is het met name van belang of een beëindiging met wederzijds goedvinden of een rechterlijke beslissing over ontbinding kan worden erkend in het land waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan.

Erkenning van de in Nederland tot stand gekomen beëindiging in het land van de gemeenschappelijke nationaliteit van de betrokkenen wordt van minder betekenis geacht, met name wanneer dit land het geregistreerd partnerschap niet (er)kent. De in art. 1:80c onder c BW bedoelde medewerking van advocaten en notarissen zal tevens kunnen worden verleend door buitenlandse advocaten en notarissen, ook wanneer deze hun diensten in het buitenland verlenen. Hierbij zal wel in het oog moeten worden gehouden of de buitenlandse functionarissen waarborgen bieden die equivalent zijn aan die van Nederlandse advocaten of notarissen.

Inschrijving door de ambtenaar van de burgerlijke stand te ‘s-Gravenhage van rechterlijke uitspraken met betrekking tot de beëindiging van een geregistreerd partnerschap als bedoeld in art. 1:80c onder c BW is geregeld in art. 1:21 BW, zoals gewijzigd bij de Aanpassingswet van 17 december 1997, Stb. 660. Daarin is evenwel niet het geval onder ogen gezien van een beëindiging met onderling goedvinden zonder rechterlijke tussenkomst, het normale geval. De Staatscommissie is van oordeel dat aan de abs steeds

bevoegdheid tot inschrijving toekomt als het geregistreerd partnerschap in Nederland is aangegaan, en verwijst voor de motivering naar de toelichting op art. 33 lid 1 van het voorstel. Dit standpunt leidt tot aanvulling van art. 1:21 BW.

Titel 5. Alimentatie

Art. 17 Alimentatie

Het doel van deze bepaling is om buiten twijfel te stellen dat ook het recht dat de alimentatieverplichtingen tussen de (voormalige) partners van een geregistreerd partnerschap beheerst dient te worden vastgesteld overeenkomstig het Haagse Alimentatieverdrag (Toepasselijke wet) 1973. Toepasselijkheid van de conflictregels van het Haagse Alimentatieverdrag vloeit voort uit art. 1 van dit verdrag, dat verklaart dat het verdrag van toepassing is op ‘obligations alimentaires découlant de relations de famille, de parenté, de mariage ou d’alliance, y compris les obligations alimentaires envers un enfant non légitime (‘maintenance obligations arising from a family relationship, parentage, marriage or affinity, including a maintenance obligation in respect of a child who is not legitimate’). Blijkens de Rapport explicatif bij het Haagse Alimentatieverdrag van Verwilghen (Conférence de La Haye, Actes et documents de la XIIème Session, Tome IV, nr. 118 verwijzend naar nrs. 14-24) wil art. 1 tot uitdrukking brengen dat alle onderhoudsverplichtingen die ex lege uit een familierechtelijke rechtsbetrekking voortvloeien worden bestreken door het Haagse Alimentatieverdrag (Toepasselijke wet) 1973 en door het Haagse Alimentatie-Executieverdrag 1973. Daarentegen is de vraag of alimentatieverplichtingen ex negotiis onder het verdrag vallen opengelaten en staat het de verdragsluitende staten vrij deze onder de verdragsregeling te begrijpen of niet (zie Rapport Explicatif, nrs. 16 en 17).

Tegen deze achtergrond staat het volgens de Staatscommissie buiten twijfel dat de alimentatieverplichtingen tussen (gewezen) geregistreerde partners onder het materiële toepassingsgebied van het Haagse verdrag vallen. Er is immers sprake van een onderhoudsverplichting die ex lege voortvloeit uit een familierechtelijke rechtsbetrekking. De Staatscommissie is van oordeel dat deze uitkomst spoort met een zorgvuldige verdragsautonome uitleg. Overigens zal de mening van (de rechters van) andere verdragsluitende staten wel een rol spelen bij de toepassing van het Haagse Alimentatie-Executieverdrag 1973. Indien de aangezochte rechter van een andere verdragsluitende staat de mening zou zijn toegedaan dat de onderhoudsverplichtingen tussen geregistreerde partners niet vallen onder het materiële toepassingsgebied van het Haagse Alimentatie-Executieverdrag 1973 (dat overeenstemt met dat

van het Haagse Alimentatieverdrag (Toepasselijke wet) 1973), zou hij zich uit dien hoofde niet gehouden achten tot erkenning van de Nederlandse alimentatiebeslissing onder dat verdrag. Voor de situatie onder het EEX en het EVEX wordt verwezen naar de opmerkingen onder § 5.
Wanneer men ervan uitgaat dat de alimentatie tussen (gewezen) partners wordt bestreken door het Haagse Alimentatieverdrag, rijst de vraag of de verwijzingsregeling van artt. 4 t/m 6 dan wel van art. 8 van toepassing is op de alimentatie tussen geregistreerde partners na ontbinding c.q. beëindiging met wederzijds goedvinden van het geregistreerd partnerschap. Noch uit de verdragsgeschiedenis, noch uit andere documenten van de Haagse Conferentie (i.h.b. de ongedateerde notitie van Sarcevic, Cohabitation without a marriage) blijkt hierover iets. De Staatscommissie stelt zich op het standpunt dat analogische toepassing van art. 8 van het Haagse verdrag voor de hand ligt omdat zulk een toepassing in overeenstemming is met de strekking en de functie van het uit 1973 daterende verdrag. Vanuit Nederlands gezichtspunt bestaan daartegen (voorlopig) weinig bezwaren: in de regel zal art. 8 leiden tot toepassing van Nederlands recht. Bovendien komt de geregistreerde partners rechtskeuzebevoegdheid toe, naar analogie van HR, 21 februari 1997, RvdW 1997, 56, AA 1997, p. 820-827 m.nt P. Vlas; zie ook Cour de cass., 6 mei 1997, Rev. crit. dr. int. privé, 1997, p. 514.
Hoewel het Alimentatieverdrag rechtstreeks van toepassing wordt geoordeeld acht de Staatscommissie het noodzakelijk een verwijzing in de tekst van de regeling te handhaven. Zij heeft zelf immers ook getwijfeld over de toepasselijkheid. Bovendien wordt hier hoe dan ook een interpretatie gegeven: Nederland acht het Alimentatieverdrag toepasselijk. Te vermelden is de andere oplossing die is gekozen door de Deense wetgever. De Deense wet verklaart verdragen alleen van toepassing indien de andere verdragsluitende staten daarmee instemmen. Deze oplossing wordt door de Staatscommmissie afgewezen.[13]

Hoofdstuk 3. Het geregistreerd partnerschap dat buiten Nederland wordt aangegaan.

Titel 1. De erkenning van het geregistreerd partnerschap.

Art. 18

Artikel 18 stemt vrijwel woordelijk overeen met art. 5 van de Wet conflictenrecht huwelijk. Het uitgangspunt om bij de behandeling van het geregistreerd partnerschap de parallellie met de behandeling van het

[13] De Deense regeling verklaart in § 4 lid 4 dat ‘ (...) bepalingen in internationale verdragen geen toepassing vinden op het partnerschap, tenzij de verdragsstaten zich daarvoor uitdrukkelijk uitspreken’. Ontleend aan Grib, op cit (nt 4), p. 314.

huwelijk zo veel mogelijk te handhaven, behoefde bij het opstellen van de regels van artikel 18, die betrekking hebben op de erkenning van het buiten Nederland aangegane geregistreerd partnerschap, niet te worden verlaten.[14] In lid 3 van dit artikel wordt verklaard dat onder het krachtens de voorgaande leden aangewezen recht mede wordt begrepen de regels van internationaal privaatrecht. De strekking van deze bepaling is niet anders dan van art. 5 lid 3 Wet conflictenrecht huwelijk. Wel dient in het oog te worden gehouden dat de rechtsstelsels die een geregistreerd partnerschap hebben ingevoerd, weinig regels lijken te kennen over de internationaal privaatrechtelijke aspecten van het geregistreerd partnerschap, afgezien van een in algemene termen gestelde verwijzing naar commuun internationaal privaatrecht met betrekking tot het huwelijk (met uitzondering van afstammingsrelaties en adoptie). Het is zaak hier de ontwikkelingen in de rechtspraak te volgen.

Art. 19

Artikel 19 behelst de gebruikelijke exceptie van de openbare orde, zoals ten aanzien van de erkenning van het huwelijk is opgenomen in art. 6 Wet conflictenrecht huwelijk. Men kan hier denken aan een aantal gevallen die ook de erkenning in Nederland van een elders aangegaan huwelijk in de weg staat, zoals het bestaan van een eerder huwelijk of geregistreerd partnerschap, een te jeugdige leeftijd of wilsgebreken. Men vergelijke de artikelen 11 en 14 van het Haagse Huwelijksverdrag van 14 maart 1978, Trb. 1978, 46.

Titel 2. De persoonlijke betrekkingen tussen geregistreerde partners.

Art. 20 persoonlijke rechtsbetrekkingen

Bij het opstellen van een bepaling over het recht dat van toepassing is op de persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen partners die buiten Nederland een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan kon de parallellie met de behandeling van de persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen echtgenoten niet worden gehandhaafd. De verwijzingsregels van art. 1 Wet conflictenrecht huwelijksbetrekkingen kunnen in veel gevallen een rechtsstelsel aanwijzen

[14] Ook Jayme, IPRax 1990, p. 197, is de opvatting toegedaan dat het bij de erkenning van een Deens geregistreerd partnerschap in Duitsland gaat om analoge toepassing van art. 13 EGBGB, dat over het huwelijk handelt. Volgens Grib, op cit (nt 4), p. 305 e.v. is ingrijpen van de Duitse openbare orde in de gevolgen van de toepassing van art. 6 EGBGB af te wijzen (p. 308). In het licht van deze opvatting in de Duitse literatuur is er een vraagteken te plaatsen bij de stelligheid waarmee in het Duitse antwoord op de vragen van de Commissie-Kortmann, de openbare orde wordt ingezet tegen de erkenning van het geregistreerd partnerschap van partners van hetzelfde geslacht (rapport Commissie-Kortmann, p. 30).

dat het geregistreerd partnerschap niet kent, en daardoor in de praktijk grote praktische problemen opleveren.
De algemene conflictregel voor de persoonlijke betrekkingen, die is opgenomen in lid 1 van de voorgestelde bepaling, berust op het hiervoor genoemde uitgangspunt dat van toepassing is het recht van de plaats waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan. Lid 1 van de voorgestelde bepaling maakt duidelijk dat tevens wordt verwezen naar het internationaal privaatrecht van de staat waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan.
In de leden 2 en 3 van de voorgestelde bepaling wordt een uitzondering gemaakt op de toepasselijkheid van de lex loci celebrationis voor de vragen die worden geregeld in de artt. 2 en 3 van de Wet conflictenrecht huwelijksbetrekkingen, de aansprakelijkheid voor huishoudelijke schulden en de vraag of de toestemming van de andere geregistreerde partner nodig is voor het verrichten van een bepaalde rechtshandeling. Voor deze vragen worden eenzijdige verwijzingsregels gegeven, die de reikwijdte aangeven van de Nederlandse bepalingen die de bescherming van de geregistreerde partner die niet zelf handelt of wiens toestemming wordt vereist beogen. Mutatis mutandis geldt hier hetzelfde als is opgemerkt in de toelichting op art. 3 van het huidige voorstel.

Titel 3. Het partnerschapsvermogensregime.

Artt. 21-23 Rechtskeuze partnerschapsvermogensregime

Deze bepaling laat toe dat voor het vermogensregime van een in het buitenland aangegaan geregistreerd partnerschap de geregistreerde partners een rechtskeuze uitbrengen voor een rechtsstelsel dat het geregistreerd partnerschap kent. Deze bepaling is een zelfstandige regel van het Nederlandse internationaal privaatrecht, waarbij de inhoud van het recht van het land waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan, inclusief het in dat land geldende internationaal privaatrecht, niet van invloed is. Ook indien het recht van het land waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan geen rechtskeuze zou toelaten, wordt naar Nederlands internationaal privaatrecht gevolg gegeven aan een door de geregistreerde partners gemaakte rechtskeuze. Wel geldt de restrictie dat de door de geregistreerde partners gedane rechtskeuze voldoet aan de in de op art. 21 volgende bepalingen gestelde voorwaarden. Indien de gedane rechtskeuze niet aan deze voorwaarden voldoet doch wel voldoet aan soepeler voorwaarden die worden gesteld door het recht van het land waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan, moet de consequentie zijn dat de rechtskeuze naar Nederlands internationaal privaatrecht geen gevolg heeft.

Het verdient opmerking dat de hier gegeven regel over de rechtskeuze van het partnerschapsvermogensregime op een geheel ander uitgangspunt berust dan de regel die hierna wordt gegeven voor het geval dat geregistreerde partners géén rechtskeuze hebben gedaan. Aan de hier geboden mogelijkheid van rechtskeuze liggen rechtspolitieke overwegingen ten grondslag. De voorgestelde bepaling biedt geregistreerde partners die in het buitenland een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan de mogelijkheid om jegens elkaar en jegens derden duidelijkheid te scheppen over het recht dat hun vermogensregime beheerst. Het uitgangspunt dat bij erkenningsvraagstukken de lex loci celebrationis doorslaggevend is, wordt verlaten, om de rechtszekerheid van de partners die in het buitenland een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan te verbeteren en het rechtsverkeer te vergemakkelijken.
Naast rechtspolitieke overwegingen ligt aan de bepaling over rechtskeuze ook ten grondslag dat de parallellie van de behandeling van het huwelijksvermogensregime zoveel mogelijk wordt gehandhaafd. Om die reden wordt in art. 21 toegestaan een rechtskeuze uit te brengen zowel voorafgaand aan als tijdens het bestaan van het geregistreerd partnerschap. Om dezelfde reden zijn in de artt. 22 en 23 de bepalingen van art. 6 lid 1 en art. 7 lid 1 van het Haagse Huwelijksvermogensverdrag overgenomen. Deze parallellie wordt echter enigszins doorbroken voor wat betreft art. 7 lid 1 van het verdrag, doordat in art. 23 slechts wordt vastgesteld dat het (aanvankelijk) door partijen aangewezen recht van toepassing blijft, zolang geen nieuwe rechtskeuze is uitgebracht. Deze afwijking houdt verband met het feit dat in het onderhavige voorstel, anders dan in het Haagse Huwelijksvermogensverdrag, voor wat betreft het objectief toepasselijke recht bij ontstentenis van een rechtskeuze, verwezen wordt naar de lex loci celebrationis, met inbegrip van het internationaal privaatrecht (art. 28). Het is aan het recht van de locus celebrationis om eventueel te beslissen over de (automatische) veranderlijkheid van het vermogensregime in de zin van art. 7 lid 2 van het Haagse verdrag. In art. 23 wordt dus het conflit mobile alleen opgelost ten aanzien van opvolgende rechtskeuzen door de partners. Opvolgende wijzigingen in nationaliteit of woonplaats hebben geen effect op het eenmaal krachtens rechtskeuze als toepasselijk aangewezen recht.

Artt. 24-27 materiële geldigheid van de rechtskeuze, wijze van kiezen, formele geldigheid van de rechtskeuze

Aan deze bepalingen liggen gelijke overwegingen ten grondslag als aan de artt. 8 t/m 11 van het voorstel, die betrekking hebben op de aanwijzing van

het recht dat van toepassing is op het vermogensregime van een geregistreerd partnerschap dat in Nederland is aangegaan.

Art. 28
Deze bepaling ziet op het geval dat de geregistreerde partners die in het buitenland een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan, niet overeenkomstig de voorafgaande bepalingen het recht dat van toepassing is op het vermogensregime rechtsgeldig hebben aangewezen. In dat geval wordt het overgelaten aan het recht van het land waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan welk rechtsstelsel het partnerschapsvermogensregime beheerst. Dit rechtsstelsel, met inbegrip van de daar geldende regels van internationaal privaatrecht, bepaalt welk recht van toepassing is op het vermogensregime van deze partners.

Art. 29 derdenbescherming
In deze bepaling worden de voorschriften van artt. 12 en 13 van het voorstel, die betrekking hebben op de bescherming van derden, van overeenkomstige toepassing verklaard.

Art. 30
Voor deze bepaling, die betrekking heeft op de pensioenverevening tussen partners die in het buitenland een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan, wordt verwezen naar de opmerkingen gemaakt bij art. 15.

Titel 4. Beëindiging van het geregistreerd partnerschap.

Art. 31
Art. 31 lid 1 van het voorstel bepaalt dat de beëindiging met wederzijds goedvinden en de ontbinding van een geregistreerd partnerschap dat in het buitenland is aangegaan in beginsel worden beheerst door het Nederlandse recht. Aan de toepasselijkheid van het Nederlandse recht liggen vergelijkbare overwegingen ten grondslag als aan het voorstel tot wijziging van art. 1 lid 1 Wet conflictenrecht echtscheiding, opgenomen in het advies dat de Staatscommissie bij brief van 28 maart 1995 heeft aangeboden aan de minister van Justitie.
Art. 31 leden 2 en 3 laten uitzonderingen toe op de in beginsel gegeven toepasselijkheid van het Nederlandse recht. Aan deze uitzonderingen liggen overeenkomstige gedachten ten grondslag als aan het voorstel voor een nieuw art. 1 lid 2 Wet conflictenrecht echtscheiding, zoals dit is gedaan in het hiervoor genoemde advies van 28 maart 1995. Anders dan in het voorstel tot wijziging van art. 1 lid 2 Wet conflictenrecht echtscheiding wordt voor de

beëindiging met wederzijds goedvinden of de ontbinding van het geregistreerd partnerschap niet de mogelijkheid geboden om een rechtskeuze uit te brengen voor het recht van de gemeenschappelijke nationaliteit van partijen. Voor de ontbinding van het geregistreerd partnerschap lijkt voor de partners veeleer een belang te zijn gelegen in het doen van een keuze voor het recht van het land waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan.
Welke ambtenaar van de burgerlijke stand bevoegd is de akte bedoeld in art. 1:80c onder c BW in ontvangst te nemen wordt beheerst door art. 1:21 BW. Dit zou dienen te worden aangevuld met een lid dat diens bevoegdheid regelt met betrekking tot de beëindiging met wederzijds goedvinden van in Nederland aangegane geregistreerde partnerschappen. Evenzo zou in een derde lid bepaald dienen te worden dat de abs ten aanzien van in het buitenland aangegane geregistreerde partnerschappen tot inschrijving bevoegd is in dezelfde gevallen als de Nederlandse rechter bevoegd is om tot ontbinding over te gaan. De regeling in art. 814 Rv. kan hier als voorbeeld dienen.
Bij het vaststellen van het recht dat van toepassing is op de beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden of de ontbinding dienen de materiële vereisten, waarop de eerste drie leden van art. 32 zien, te worden onderscheiden van de formele vereisten. Zo zou het denkbaar zijn dat naar het recht van het land waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan, de beëindiging met wederzijds goedvinden kan plaatsvinden door middel van een onderhandse akte. Volgens de Staatscommissie dient in dergelijke gevallen rekening te worden gehouden met de beschermingsgedachte uit het interne Nederlandse recht. Zo verlangt art. 1:80d BW de betrokkenheid van deskundigen en, zij het niet op straffe van nietigheid, het regelen van een aantal onderwerpen. Ter bescherming van derden verlangt art. 1:80e lid 2 BW inschrijving in de registers van de burgerlijke stand. Om deze reden wordt in art. 32 lid 4 van het voorstel bepaald dat de wijze waarop het geregistreerd partnerschap dat in het buitenland is aangegaan, kan worden worden beëindigd met wederzijds goedvinden of ontbonden, wordt beheerst door het Nederlandse recht. De beperkte mogelijkheid van een keuze van de leden 2 en 3 van art. 32 beperkt zich tot de materiële gronden.

Titel 5. Alimentatie

Art. 32

Deze bepaling drukt uit dat ook ten aanzien van de alimentatieverplichtingen tussen partners die in het buitenland een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan het toepasselijke recht wordt vastgesteld door de regels van het Haags Alimentatieverdrag (toepasselijke wet) 1973. Voor de overwegingen die ten grondslag liggen aan het oordeel dat dit verdrag deze verplichtingen

beheerst, wordt verwezen naar de toelichting bij art. 17 van het voorstel. Ook ten aanzien van partners die in het buitenland een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan neemt de Staatscommissie het standpunt in dat analogische toepassing van art. 8 van het verdrag voor de hand ligt en dat ook aan deze partners de in de jurisprudentie aan gewezen echtgenoten toegelaten rechtskeuzebevoegdheid toekomt.

Hoofdstuk 4. Internationale bevoegdheid.

Art. 33

Bij het opstellen van de bepaling over de internationale bevoegdheid is in eerste instantie nagegaan in hoeverre de regeling van art. 814 Rv. van overeenkomstige toepassing kan worden verklaard op het geregistreerd partnerschap.

De Staatscommissie is echter van mening dat onverkorte toepassing van de regels van art. 814 Rv. problemen oplevert voor het geregistreerd partnerschap. Het geregistreerd partnerschap is een instituut dat slechts in enkele rechtsstelsels bekend is. Hier te lande kan een geregistreerd partnerschap worden aangegaan tussen twee buitenlanders of een Nederlander en een buitenlander. Vervolgens verlaten beide partners, of één van hen, Nederland. Vanaf dat moment komt de Nederlandse rechter op grond van (de overeenkomstige toepassing van) de regels van art. 814 Rv. geen rechtsmacht meer toe ten aanzien van een verzoek tot ontbinding dat wordt gedaan door de in het buitenland woonachtige geregistreerde partner. Het is echter zeer waarschijnlijk dat in het nieuwe woonland evenmin een bevoegde rechter kan worden geadieerd, aangezien er maar enkele landen zijn die het geregistreerd partnerschap hebben geregeld. De in het buitenland woonachtige partner zou, in het geval de andere partner niet van zins is om mee te werken aan een beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden, worden genoopt om weer in Nederland te gaan wonen. Nog los van de vraag in hoeverre vreemdelingenrechtelijke voorschriften een terugkeer naar Nederland zullen verhinderen, komt het de Staatscommissie voor dat dergelijke gevolgen onwenselijk zijn. Zij stelt derhalve voor om in art. 33 lid 1 van het voorstel de rechter altijd rechtsmacht te verlenen indien het geregistreerd partnerschap in Nederland is aangegaan.

Het verdient hierbij vermelding dat buitenlandse stelsels die het geregistreerd partnerschap kennen, eveneens de wenselijkheid van het scheppen van een forum necessitatis hebben ingezien.[15]

[15] Zo bepaalt de Deense wet op het geregistreerd partnerschap in § 5 lid 3 dat ‘afwijkend van het voorschrift van art. 448c Rv. een geregistreerd partnerschap steeds hier te lande kan worden ontbonden’. De Noorse wet voorziet in § 5 dat ‘niettegenstaande het bepaalde in art. 419a Rv.

De hiervoor genoemde bezwaren tegen de onverkorte toepassing van de regels van art. 814 Rv. doen zich geenszins voor indien het geregistreerd partnerschap in het buitenland is aangegaan, zodat art. 34 lid 2 van het voorstel voor een dergelijk geregistreerd partnerschap de regeling van art. 814 lid 1 Rv. volgt. Art. 34 lid 3 van het voorstel stemt overeen met art. 814 lid 2 Rv.
De Staatscommissie wijst erop dat art. IV van de Wet van 5 juli 1997 voorziet in wijziging van de structuur van de Zesde Titel van het Derde Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Zij heeft zich niet afgevraagd op welke wijze de door haar voorgestane bepalingen over de rechtsmacht dienen te worden ingepast in de gewijzigde structuur van de Zesde Titel. Evenmin heeft zij zich bezig gehouden met de vraag hoe deze bepalingen ingepast kunnen worden in het voorstel van wet inzake de tweede fase herziening rechterlijke organisatie. Ook heeft zij niet stilgestaan bij de vraag in hoeverre de in art. 34 voorgestelde bepalingen, die, indien aanvaard, naar alle waarschijnlijkheid dienen te leiden tot aanpassing van enige titel van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, gevolgen hebben voor de structuur van op het onderhavige voorstel gebaseerde wetgeving.

Art. 34
Het komt wenselijk voor, ook voor de ambtenaar van de burgerlijke stand een regeling te geven voor diens bevoegdheid om verklaringen in ontvangst te nemen en in te schrijven waardoor volgens art. 1:80c onder c BW het geregistreerd partnerschap eindigt. Niet alle beëindigingen van partnerschappen met wederzijds goedvinden, waar ook ter wereld aangegaan of beëindigd, komen in aanmerking voor inschrijving in de Nederlandse registers van de burgerlijke stand. De regeling van de rechtsmacht van de Nederlandse rechter bij ontbinding van het geregistreerd partnerschap heeft hierbij tot voorbeeld gestrekt. Ten aanzien van in Nederland aangegane geregistreerde partnerschappen is de Nederlandse ambtenaar van de burgerlijke stand te allen tijde bevoegd om de verklaring overeenkomstig art. 1:80c onder c BW in ontvangst te nemen en in te schrijven. Dit ongeacht de nationaliteit of woonplaats van partijen op het ogenblik van overleggen of registreren. Dit onder de overweging, dat geregistreerde partnerschappen die in Nederland tot stand gekomen zijn, te allen tijde ook in Nederland niet alleen moeten kunnen worden ontbonden, maar ook beëindigd met wederzijds goedvinden.
Evenzo heeft de ambtenaar van de burgerlijke stand te allen tijde de bevoegdheid om evenbedoelde verklaringen te registreren met betrekking tot

---

gedingen over de ontbinding van een in Noorwegen aangegaan geregistreerd partnerschap te allen tijde voor de Noorse rechter kunnen worden aangebracht'. Evenzo de Zweedse wet op het geregistreerd partnerschap (Hoofdstuk II, § 4). Ontleend aan Grib, op cit (nt 4), p. 314, 316 en 320.

in het buitenland aangegane geregistreerde partnerschappen indien ten tijde van het overleggen van de verklaring beide partijen Nederlanders zijn. Is alleen een van de geregistreerde partners Nederlander, dan dient deze ten minste zes maanden in Nederland woonplaats te hebben voordat de verklaring aan de ambtenaar van de burgerlijke stand kan worden overgelegd ter inschrijving; niet-Nederlandse partners dienen ten minste twaalf maanden woonplaats in Nederland te hebben. Niets belet partijen overigens hun geregistreerde partnerschap elders op een daar voorgeschreven wijze te beëindigen en overeenkomstig art. 35 in Nederland te laten erkennen. Hier wordt de relatieve competentie van de ambtenaar van de burgerlijke stand beheerst door het in de Aanpassingswet geregistreerd partnerschap gewijzigde art. 1:21 lid 1 BW. Dit wijst de ambtenaar van de burgerlijke stand te ‘s-Gravenhage aan als bevoegd tot inschrijving van rechterlijke uitspraken betreffende registraties van een in het buitenland aangegaan geregistreerd partnerschap, rechterlijke uitspraken die de ontbinding van een geregistreerd partnerschap inhouden of de beëindiging van een geregistreerd partnerschap bedoeld in art. 1:80c onder c BW. In de regel zal, zo komt het de Staatscommissie voor, de beëindiging van een geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden als bedoeld in art. 1:80c onder c BW, niet bij rechterlijke uitspraak plaatsvinden. Verscheidene Scandinavische rechtsstelsels kennen beëindiging van het geregistreerd partnerschap door bestuursfunctionarissen.[16] Ook deze administratieve beschikkingen moeten in Nederland ingeschreven kunnen worden, en daartoe is in het huidige art. 1:21 lid 1 BW geen ruimte.

Hoofdstuk 5. Erkenning van een buiten het Koninkrijk verkregen ontbinding en de beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden buiten het Koninkrijk

Art. 35

Voor wat betreft de erkenning van buitenlandse rechterlijke uitspraken waarbij een geregistreerd partnerschap is ontbonden heeft de Staatscommissie gemeend dat er geen bezwaren kunnen worden ingebracht tegen in beginsel overeenkomstige toepassing van art. 2 Wet conflictenrecht echtscheiding. Ook voor de beëindiging van een geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden is een regel ontworpen die zoveel mogelijk aansluit bij het systeem van art. 2 Wet conflictenrecht echtscheiding. Indien buiten het

[16] Zoals bijv. de Noorse Fylkesmann die bij beschikking de beëindiging uitspreekt (Grib, o.c. (nt 4), p. 242); ook Denemarken kent in de overgrote meerderheid van de gevallen een administratieve beëindigingsprocedure (Grib, ibidem, p. 41).

Koninkrijk met wederzijds goedvinden het geregistreerd partnerschap is beëindigd, hetgeen inhoudt dat is voldaan aan de constitutieve vereisten die door het betrokken buitenlandse recht voor een dergelijke beëindiging worden gesteld, dan leidt dit ertoe dat ook in Nederland het geregistreerd partnerschap als beëindigd wordt beschouwd.

Staatscommissie voor het internationaal privaatrecht. Voorstel voor een aantal IPR-bepalingen over het geregistreerd partnerschap.
Mei 1998

Hoofdstuk 1. Toepassingsgebied.

Art. 1
1. Deze wet bepaalt het recht dat in internationale gevallen van toepassing is op het aangaan in Nederland van een geregistreerd partnerschap, op de rechtsgevolgen van een in Nederland aangegaan geregistreerd partnerschap en op zijn beëindiging met wederzijds goedvinden of door ontbinding. Deze wet regelt voorts de erkenning van een in het buitenland aangegaan geregistreerd partnerschap en de rechtsgevolgen daarvan, de bevoegdheid van de Nederlandse rechter met betrekking tot de beëindiging of ontbinding van een in Nederland of elders aangegaan geregistreerd partnerschap en de erkenning van een in het buitenland verkregen beëindiging of ontbinding van een in Nederland of elders aangegaan geregistreerd partnerschap.
2. Deze wet is niet van toepassing op de bevoegdheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Hoofdstuk 2. Het geregistreerd partnerschap dat in Nederland wordt aangegaan.

Titel 1. Het aangaan van het geregistreerd partnerschap.

Art. 2
1. Het aangaan van een geregistreerd partnerschap in Nederland is onderworpen aan de bepalingen van art. 1:80a BW.
2. De bevoegdheid van elk van de partners om in Nederland een geregistreerd partnerschap aan te gaan wordt beheerst door het Nederlandse recht.
3. Wat de vorm betreft kan een geregistreerd partnerschap in Nederland slechts rechtsgeldig worden voltrokken door de ambtenaar van de burgerlijke stand met inachtneming van de voorschriften van het Nederlandse recht, behoudens de bevoegdheid van buitenlandse diplomatieke en consulaire ambtenaren.

Titel 2. De persoonlijke betrekkingen tussen geregistreerde partners.

Art. 3
1. Op de persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen partners die in Nederland een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan is het Nederlandse recht van toepassing.
2. Wanneer een geregistreerd partnerschap in Nederland is aangegaan, wordt de vraag of en in hoeverre de ene partner aansprakelijk is voor verbintenissen ten behoeve van de gewone gang van het huishouden, welke door de andere partner zijn aangegaan, beheerst door het Nederlandse recht indien die andere partner en de wederpartij ten tijde van het aangaan van de verbintenis hun gewone verblijfplaats hadden in Nederland.

3. De vraag of, met betrekking tot een geregistreerd partnerschap dat in Nederland is aangegaan, de ene partner voor een rechtshandeling de toestemming van de andere partner behoeft, en zo ja, in welke vorm deze toestemming moet worden verleend, of zij kan worden vervangen door een beslissing van de rechter, alsmede welke de gevolgen zijn van het ontbreken van deze toestemming, wordt beheerst door het Nederlandse recht indien de andere partner ten tijde van het verrichten van die rechtshandeling zijn gewone verblijfplaats heeft in Nederland.

Titel 3. Het partnerschapsvermogensregime.

Art. 4
1. Op het vermogensregime van een in Nederland aangegaan geregistreerd partnerschap is van toepassing het recht dat de partners voor het aangaan of tijdens het bestaan van het geregistreerd partnerschap hebben aangewezen.
2. De partners kunnen uitsluitend een rechtsstelsel aanwijzen dat het instituut van geregistreerd partnerschap kent.
3. Het door de partners aangewezen recht is van toepassing op hun gehele vermogen.

Art. 5
Indien de partners voor het aangaan of tijdens het bestaan van het geregistreerd partnerschap het toepasselijke recht niet of niet rechtsgeldig hebben aangewezen, wordt het vermogensregime van een in Nederland aangegaan geregistreerd partnerschap beheerst door het Nederlandse recht.

Art. 6
Tijdens het bestaan van het geregistreerd partnerschap dat in Nederland is aangegaan kunnen de partners het partnerschapsvermogensregime onderwerpen aan een ander intern recht dan het recht dat tot dusver van toepassing was.

Art. 7
Het recht dat op grond van de bepalingen van deze wet van toepassing is op het partnerschapsvermogensregime, blijft van toepassing zolang de geregistreerde partners geen ander toepasselijk recht hebben aangewezen, zelfs in geval van wijziging van hun nationaliteit of gewone verblijfplaats.

Art. 8
De voorwaarden voor de wilsovereenstemming van de geregistreerde partners inzake het recht dat zij als toepasselijk aanwijzen op het partnerschapsvermogensregime, worden door dat recht bepaald.

Art. 9
De aanwijzing van het toepasselijke recht op het partnerschapsvermogensregime moet uitdrukkelijk zijn overeengekomen of ondubbelzinnig voortvloeien uit voorwaarden van geregistreerd partnerschap.

Art. 10
Voorwaarden van geregistreerd partnerschap zijn, wat de vorm betreft, geldig indien zij in overeenstemming zijn hetzij met het interne recht dat van toepassing is op het partnerschapsvermogensregime, hetzij met het interne recht van de plaats waar zij zijn aangegaan. Zij dienen in ieder geval te worden neergelegd in een gedagtekend en door beide geregistreerde partners ondertekend schriftelijk stuk.

Art. 11
Een uitdrukkelijk overeengekomen aanwijzing van het op het partnerschapsvermogensregime toepasselijke recht dient te geschieden in de vorm welke voor het maken van voorwaarden van geregistreerd partnerschap is voorgeschreven hetzij door het aangewezen recht, hetzij door het recht van de plaats waar de aanwijzing geschiedt. De aanwijzing dient in elk geval te worden neergelegd in een gedagtekend en door beide partners ondertekend schriftelijk stuk.

Art 12
Een geregistreerde partner wiens partnerschapsvermogensregime wordt beheerst door vreemd recht kan in het in artikel 116 Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde register een notariële akte doen inschrijven, inhoudende een verklaring dat het vermogensregime niet wordt beheerst door het Nederlandse recht.

Art. 13

1. Een derde die tijdens het geregistreerd partnerschap een rechtshandeling heeft verricht met een partner wiens partnerschapsvermogensregime wordt beheerst door vreemd recht, kan, indien zowel hij als de beide partners ten tijde van die rechtshandeling hun gewone verblijfplaats in Nederland hadden, voor de uit die rechtshandeling voortvloeiende schuld ook na de beëindiging van het partnerschap verhaal nemen alsof tussen de partners naar Nederlands recht algehele gemeenschap van goederen bestond.
2. Het bepaalde in het voorgaande lid geldt niet indien de derde ten tijde van de rechtshandeling wist of behoorde te weten dat het partnerschapsvermogensregime werd beheerst door vreemd recht. Zulks wordt geacht het geval te zijn indien de rechtshandeling werd verricht na verloop van veertien dagen nadat een akte als bedoeld in art. 12 was ingeschreven in het aldaar bedoelde register.

Art. 14
Heeft een der geregistreerde partners, door de toepassing op een buitenslands gelegen vermogensbestanddeel van een krachtens het internationaal privaatrecht van het land van ligging aangewezen recht, ten opzichte van de andere partner een voordeel genoten dat hem niet zou zijn toegekomen indien het op grond van deze wet aangewezen recht zou zijn toegepast, dan kan die andere partner daarvan verrekening of vergoeding vorderen bij de in verband met de beëindiging of wijziging van het partnerschapsvermogensregime tussen de partners plaats vindende afrekening.

Art. 15
Of een partner bij de beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden of door ontbinding recht heeft op een gedeelte van de door de andere partner opgebouwde pensioenrechten, wordt beheerst door het recht dat van toepassing is op het partnerschapsvermogensregime, behoudens het bepaalde in artikel 1, lid 7 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding.

Titel 4. Beëindiging in Nederland van het geregistreerd partnerschap.

Art. 16
Of het geregistreerd partnerschap dat in Nederland is aangegaan kan worden beëindigd met wederzijds goedvinden of door ontbinding, wordt beheerst door het Nederlandse recht.

Titel 5. Levensonderhoud

Art. 17
Ten aanzien van een geregistreerd partnerschap dat in Nederland is aangegaan wordt het recht dat van toepassing is op verplichtingen tot levensonderhoud gedurende het geregistreerd partnerschap en na beëindiging met wederzijds goedvinden of door ontbinding van het geregistreerd partnerschap bepaald door het op 2 oktober 1973 te ‘s-Gravenhage tot stand gekomen verdrag inzake de wet die van toepassing is op onderhoudsverplichtingen, Trb. 1974, 86.

Hoofdstuk 3. Het geregistreerd partnerschap dat buiten Nederland wordt aangegaan

Titel 1. De erkenning van het geregistreerd partnerschap.

Art. 18
1. Een buiten Nederland aangegaan geregistreerd partnerschap dat ingevolge het recht van de Staat waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan rechtsgeldig is of nadien rechtsgeldig is geworden, wordt als zodanig erkend.
2. Voor de toepassing van het eerste en het tweede lid wordt onder recht mede begrepen de regels van internationaal privaatrecht.

3. Een geregistreerd partnerschap wordt vermoed rechtsgeldig te zijn, indien een verklaring omtrent het geregistreerd partnerschap is afgegeven door een bevoegde autoriteit.

Art. 19
Ongeacht het bepaalde in artikel 18 wordt aan een buiten Nederland aangegaan geregistreerd partnerschap erkenning onthouden, indien deze erkenning kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde.

Titel 2. De persoonlijke betrekkingen tussen geregistreerde partners.

Art. 20
1. Op de persoonlijke rechtsbetrekkingen van partners die in het buitenland een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan is het recht, met inbegrip van het internationaal privaatrecht, van de staat waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan van toepassing.
2. Ten aanzien van een geregistreerd partnerschap dat in het buitenland is aangegaan, wordt de vraag of en in hoeverre de ene partner aansprakelijk is voor verbintenissen ten behoeve van de gewone gang van het huishouden, welke door de andere partner zijn aangegaan, beheerst door het Nederlandse recht, indien die andere partner en de wederpartij ten tijde van het aangaan van de verbintenis hun gewone verblijfplaats hadden in Nederland.
3. De vraag of de ene partner voor een rechtshandeling de toestemming van de andere partner behoeft, en zo ja, in welke vorm deze toestemming moet worden verleend, of zij kan worden vervangen door een beslissing van de rechter, alsmede welke de gevolgen zijn van het ontbreken van deze toestemming, wordt ten aanzien van een geregistreerd partnerschap dat in het buitenland is aangegaan beheerst door het Nederlandse recht indien de andere partner ten tijde van het verrichten van die rechtshandeling in Nederland zijn gewone verblijfplaats heeft.

Titel 3. Het partnerschapsvermogensregime.

Art. 21
1. Op het vermogensregime van een in het buitenland aangegaan geregistreerd partnerschap is van toepassing het recht dat de partners voor het aangaan of tijdens het bestaan van het geregistreerd partnerschap hebben aangewezen.
2. Partners kunnen uitsluitend een rechtsstelsel aanwijzen dat het instituut van geregistreerd partnerschap kent.
3. Het door de geregistreerde partners aangewezen recht is van toepassing op hun gehele vermogen.

Art. 22
Tijdens het bestaan van het geregistreerde partnerschap dat in het buitenland is aangegaan kunnen de partners het partnerschapsvermogensregime onderwerpen aan een ander intern recht dan het recht dat tot dusver van toepassing was.

Art. 23
Het recht dat de partners rechtsgeldig als toepasselijk hebben aangewezen op het vermogensregime van een geregistreerd partnerschap dat in het buitenland is aangegaan, blijft van toepassing zolang de partners geen ander toepasselijk recht hebben aangewezen, zelfs in geval van wijziging van hun nationaliteit of gewone verblijfplaats.

Art. 24
De voorwaarden voor de wilsovereenstemming van de partners inzake het recht dat zij als toepasselijk aanwijzen op het partnerschapsvermogensregime, worden door dat recht bepaald.

Art. 25

De aanwijzing van het toepasselijke recht op het partnerschapsvermogenregime moet uitdrukkelijk zijn overeengekomen of ondubbelzinnig voortvloeien uit voorwaarden van geregistreerd partnerschap.

Art. 26
Voorwaarden van geregistreerd partnerschap zijn, wat de vorm betreft, geldig indien zij in overeenstemming zijn hetzij met het interne recht dat van toepassing is op het partnerschapsvermogensregime, hetzij met het interne recht van de plaats waar zij zijn aangegaan. Zij dienen in ieder geval te worden neergelegd in een gedagtekend en door beide partners ondertekend schriftelijk stuk.

Art. 27
Een uitdrukkelijk overeengekomen aanwijzing van het toepasselijke recht op het partnerschapsvermogensregime dient te geschieden in de vorm welke voor het maken van voorwaarden van geregistreerd partnerschap is voorgeschreven hetzij door het aangewezen recht, hetzij door het recht van de plaats waar de aanwijzing geschiedt. De aanwijzing dient in elk geval te worden neergelegd in een gedagtekend en door beide partners ondertekend schriftelijk stuk.

Art. 28
Indien de partners voor het aangaan of tijdens het bestaan van het geregistreerd partnerschap het toepasselijke recht niet of niet rechtsgeldig hebben aangewezen, wordt het vermogensregime van een geregistreerd partnerschap dat buiten Nederland is aangegaan beheerst door het recht, met inbegrip van het internationaal privaatrecht, van de staat waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan.

Art. 29
De artikelen 12 en 13 zijn van overeenkomstige toepassing ten aanzien van partners die een geregistreerd partnerschap in het buitenland zijn aangegaan.

Art. 30
Of een partner bij de beëindiging met wederzijds goedvinden of door ontbinding van het geregistreerd partnerschap dat in het buitenland is aangegaan recht heeft op een gedeelte van de door de andere partner opgebouwde pensioenrechten, wordt beheerst door het recht dat van toepassing is op het partnerschapsvermogensregime, behoudens het bepaalde in artikel 1, lid 7 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding.

Titel 4. Beëindiging van het geregistreerd partnerschap in Nederland.

Art. 31
1.Of een geregistreerd partnerschap dat in het buitenland is aangegaan met wederzijds goedvinden kan worden beëindigd of kan worden ontbonden en op welke gronden wordt beheerst door het Nederlandse recht.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid wordt het recht van de staat waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan toegepast indien in de door partners gesloten overeenkomst omtrent de beëindiging met wederzijds goedvinden van het geregistreerd partnerschap gezamenlijk een keuze voor dit recht is gedaan.
3. Ten aanzien van de beëindiging door ontbinding wordt in afwijking van het bepaalde in het eerste lid het recht van de staat waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan toegepast indien in het geding:
a. door de partners gezamenlijk een keuze voor dit recht is gedaan of een dergelijke keuze door een van de partners onweersproken is gebleven; of
b. door een van de partners een keuze voor dit recht is gedaan en beide partners een werkelijke maatschappelijke band met het land waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan hebben.

4. Het Nederlandse recht bepaalt de wijze waarop ontbinding van het in het buitenland aangegane geregistreerd partnerschap geschiedt.

Titel 5. Levensonderhoud

Art. 32
Ten aanzien van een geregistreerd partnerschap dat buiten Nederland is aangegaan wordt het recht dat van toepassing is op verplichtingen tot levensonderhoud gedurende een geregistreerd partnerschap en na beëindiging met wederzijds goedvinden of ontbinding van het geregistreerd partnerschap bepaald door het op 2 oktober 1973 te ‘s-Gravenhage tot stand gekomen verdrag inzake de wet die van toepassing is op onderhoudsverplichtingen, Trb. 1974, 86.

Hoofdstuk 4. Internationale bevoegdheid met betrekking tot de beëindiging van een geregistreerd partnerschap.

Art. 33
1.Met betrekking tot de ontbinding van het geregistreerd partnerschap komt aan de rechter steeds rechtsmacht toe indien het geregistreerd partnerschap in Nederland is aangegaan.
2.Met betrekking tot de ontbinding van het geregistreerd partnerschap dat in het buitenland is aangegaan komt aan de rechter rechtsmacht toe indien ten tijde van de indiening van het verzoekschrift:
a. beide geregistreerde partners Nederlander zijn of
b. een der geregistreerde partners sedert twaalf maanden, of indien hij Nederlander is, sedert zes maanden woonplaats in Nederland heeft.
3. Artikel 429c, vijftiende lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is niet van toepassing.

Art. 34
Met betrekking tot de bevoegdheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand tot het inschrijven van de verklaring, bedoeld in art. 80c, onder c, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, is art. 33 van overeenkomstige toepassing.

Hoofdstuk 5. Erkenning van een buiten het Koninkrijk verkregen ontbinding en de beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden buiten het Koninkrijk

Art. 35
1. Een buiten het Koninkrijk tot stand gekomen beëindiging met wederzijds goedvinden van het geregistreerd partnerschap wordt erkend indien zij aldaar rechtsgeldig tot stand is gebracht.
2. Een buiten het Koninkrijk na een behoorlijke rechtspleging verkregen ontbinding van het geregistreerd partnerschap wordt in Nederland erkend, indien zij is tot stand gekomen door de beslissing van een rechter of andere autoriteit aan wie daartoe rechtsmacht toekwam.
3. Een buiten het Koninkrijk verkregen ontbinding van het geregistreerd partnerschap, die niet voldoet aan een of meer voorwaarden in het vorige lid gesteld, wordt toch in Nederland erkend, indien duidelijk blijkt dat de wederpartij in de buitenlandse procedure uitdrukkelijk of stilzwijgend hetzij tijdens die procedure heeft ingestemd met, hetzij zich na die procedure heeft neergelegd bij de ontbinding.